

Možnosti podpory správné anglické výslovnosti v podmínkách mateřské školy

Iva Brandejsová

Bakalářská práce
2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Iva Brandejsová**

Osobní číslo: **H16935**

Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**

Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Možnosti podpory správné anglické výslovnosti v podmínkách mateřské školy**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury týkající se výuky výslovnosti anglického jazyka v mateřské škole.

Vymezení teoretických východisek metody Jolly Phonics pro výuku anglického jazyka v mateřské škole.

Vytvoření sady aktivit respektující principy metody Jolly Phonics zaměřené na správnou anglickou výslovnost.

Ověření výukového projektu zaměřeného na správnou anglickou výslovnost.

Zpracování doporučení pro praxi mateřských škol.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Mertin, V., & Gillernová, I. (Eds.). (2010). Psychologie pro učitelky mateřské školy. Praha: Portál.

Mourao, S., & Lourenco, M. (2015). Early years second language education: international perspectives on theory and practice. New York: Routledge.

Nunan, D. (2011). Teaching English to young learners. Anaheim University Press.

Otto, B. (2018). Language development in early childhood education. New York: Pearson.

Pokrivčáková, S. (2013). Teaching techniques for modern teachers of English. S.l.: ASPA.

Průcha, J. (2011). Dětská řeč a komunikace. Poznatky vývojové psycholingvistiky. Praha: Grada.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Veronika Pečivová

Centrum jazykového vzdělávání

Datum zadání bakalářské práce:

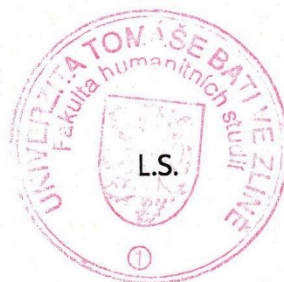
10. října 2018

Termín odevzdání bakalářské práce:

26. dubna 2019

Ve Zlíně dne 10. října 2018

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně14.12.2018

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměřuje na možnost podpory správné anglické výslovnosti v podmínkách mateřské školy. Teoretická část objasňuje důvody, proč v předškolním vzdělávání upřednostňovat podporování anglické výslovnosti před výukou anglického jazyka a přináší návrh vhodných metod. V rámci praktické části byl zpracován, ověřen a evaluován projekt se sadou aktivit uplatňujících tyto metody v praxi mateřské školy. Výsledky evaluace jsou zpracovány jako doporučení pro praxi předškolního vzdělávání.

Klíčová slova: výslovnost anglického jazyka v rané výuce, fonemické uvědomování

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the possibilities supporting the correct English pronunciation within a kindergarten environment. The theoretical part of the text explains the reasons supporting such approach and its benefits compared to the early learning of the English language. It also suggests the possible ways of such learning. The practical section describes a project containing a set of activities deploying these methods in the preschool environment. Based on the evaluation of the project processes and outcomes, the text finally brings a set of suggestions for the preschool practice.

Keywords: pronunciation in the EFL learning environment, fonematic awareness

Chtěla bych velmi poděkovat paní Mgr. Veronice Pečivové za vedení, konzultace, cenné připomínky a pomoc, a také za nepolevující odbornou i lidskou podporu, které se mi od ní v průběhu této bakalářské práce dostávalo. Dále chci poděkovat učitelkám a dětem v mateřské škole, kde jsem realizovala svůj projekt, za ochotu, nadšení a podnětnou spolupráci. V neposlední řadě se také obracím ke své rodině s velkým poděkováním za trpělivost a morální podporu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 RANÁ VÝUKA ANGLICKÉHO JAZYKA – PROČ A JAK?	11
1.1 VÝUKA CIZÍCH JAZYKŮ Z POHLEDU NÁRODNÍ KURIKULÁRNÍ SOUSTAVY	11
1.2 POHLED LAICKÉ VEŘEJNOSTI	13
1.3 RANÁ VÝUKA CIZÍHO JAZYKA Z POHLEDU VÝZKUMU	13
1.4 VÝZKUMY V OBLASTI VÝSLOVNOSTI.....	14
2 RANÁ VÝUKA SPRÁVNÉ ANGLICKÉ VÝSLOVNOSTI	17
2.1 ZÁKLADNÍ PRINCIPY RANÉ CIZOJAZYČNÉ VÝUKY	18
2.2 METODY RANÉ VÝUKY FONEMATICKÉHO A FONOLOGICKÉHO UVĚDOMOVÁNÍ	19
2.3 METODY RANÉ VÝUKY PROZÓDIE	22
2.4 PODPORA VÝSLOVNOSTI V PROGRAMECH VÝUKY ANGLICKÉHO JAZYKA PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI	22
3 PROGRAM PRO MŠ ZAMĚŘENÝ NA PODPORU FONEMATICKÉHO A FONOLOGICKÉHO ROZVOJE V ANGLICKÉM JAZYCE	24
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
4 PROJEKT NA PODPORU SPRÁVNÉ ANGLICKÉ VÝSLOVNOSTI V PODMÍNKÁCH MATEŘSKÉ ŠKOLY	30
4.1 CHARAKTERISTIKA DĚTÍ.....	30
4.2 OBSAHOVÉ ZAMĚŘENÍ PROJEKTU	31
4.3 SADA AKTIVIT NA PODPORU SPRÁVNÉ ANGLICKÉ VÝSLOVNOSTI.....	36
4.3.1 Aktivita (lekce) č. 1	36
4.3.2 Aktivita (lekce) č. 2	42
4.3.3 Aktivita (lekce) č. 3	47
4.3.4 Aktivita (lekce) č. 4	51
4.3.5 Aktivita (lekce) č. 5	55
4.3.6 Aktivita (lekce) č. 6	58
5 EVALUACE PROJEKTU	61
5.1 EVALUACE PROVEDENÁ DĚTMI.....	61
5.2 EVALUACE PROVEDENÁ POZORUJÍCÍ UČITELKOU.....	63
5.3 SWOT ANALÝZA PROJEKTU	67
6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	68
ZÁVĚR	69
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	70
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	75
SEZNAM OBRÁZKŮ	76
SEZNAM TABULEK	77
SEZNAM PŘÍLOH	78

ÚVOD

Žijeme v multikulturní Evropě. Český jazyk je krásný, ale dohovoříme s ním jen ve velmi omezeném teritoriu a s omezeným počtem lidí. Evropská Unie má asi 500 milionů obyvatel a chceme-li v tomto společenství uspět, musíme se umět dorozumět alespoň jedním světovým jazykem. Ať už je motivací k učení se anglickému jazyku snaha zvýšit své šance na pracovním trhu, nebo poznávat jiné kultury, je jazykové vzdělávání chápáno jako velmi důležité napříč celou naší společností. Otázkou však stále zůstává, jakým způsobem osvojování cizího jazyka efektivně realizovat, protože není výjimkou, že žáci ani po absolvování 11 let výuky (tj. od třetí třídy základní školy do maturity) nedosahují požadované jazykové úrovně. Jedním z rozšířených názorů na řešení tohoto problému je požadavek začít s výukou anglického jazyka již v raném věku.

V teoretické části své bakalářské práce se zabývám tímto problémem z hlediska naší národní kurikulární soustavy, odpovědných orgánů, ale především s ohledem na závěry odborných výzkumů, ze kterých vyplývá, že raná výuka angličtiny jako taková není pro děti tak přínosná, jak tvrdí především její komerční poskytovatelé, a že je mnohem vhodnější zaměřit se na podporování přípravy dětí na budoucí výuku anglického jazyka na základní škole, a to formou jazykové propedeutiky a podpory správné anglické výslovnosti například prostřednictvím aktivit podporujících u dětí fonematické a fonologické uvědomování. Takové aktivity jednak zvyšují motivaci dětí pro budoucí výuku a také zlepšují jejich připravenost na rozvoj čtenářských dovedností, a to nejen v anglickém, ale také českém jazyce.

Cílem bakalářské práce je proto shrnout teoretická východiska pro podporu správné anglické výslovnosti v podmínkách mateřské školy, na základě zjištěných skutečností vytvořit, v praxi ověřit a evaluovat sadu aktivit, která bude podporovat fonematické uvědomování v anglickém jazyce u předškolních dětí a navrhnout doporučení pro praxi mateřských škol.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RANÁ VÝUKA ANGLICKÉHO JAZYKA – PROČ A JAK?

Jazyková politika České republiky se snaží reagovat na doporučení ze strany Evropské unie a klade si za cíl naplnit požadavek, aby každý občan Evropské unie byl schopen komunikovat alespoň ve dvou cizích jazycích. Jazykové vzdělávání v Evropské unii však bylo po dlouhou dobu definováno spíše z politického než pedagogického pohledu, teprve v roce 2007 byla vytvořena příručka pro tvorbu politiky jazykového vzdělávání v Evropě pod názvem *Od jazykové rozmanitosti k vícejazyčnému vzdělávání* (Council of Europe, Language Policy Division, 2007). Na základě výzkumů a srovnávání efektivity jazykového vzdělávání v různých zemích pak Evropská komise vydala příručku *Language learning at pre-primary school level: Making it efficient and sustainable* (European Commission, 2011), která na str. 15 mluví o nutnosti kultivování vnímání a rozlišování zvuků a konceptů cizího jazyka jako o prvním cíli zvyšování jazykového uvědomování. Zdůrazňuje se zde také potřeba představování toho jazyka, který bude následně vyučován na základní škole, a nutnost dostatečné jazykové kompetence učitelů předškolních zařízení.

Z hlediska zaměření jazykového vzdělávání na preprimární úrovni příručka zdůrazňuje, že děti se mají „učit, jak se učit“, aby se inicializovaly jejich učební procesy, a proto by se jazyk neměl vyučovat formálním způsobem, ale spíše napomáhat dětem pochopit, že existují i jiné jazyky než jejich vlastní, a povzbuzovat jejich zvědavost a zájem objevovat podobnosti a rozdíly mezi různými jazyky (European Commission, 2011, str. 11).

1.1 Výuka cizích jazyků z pohledu národní kurikulární soustavy

Koncepce preprimární výchovy a vzdělávání České republiky vychází z Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice, tzv. Bílé knihy (MŠMT, 2001, str. 39), který pro léta 2005-2008 stanovila požadavek na zahájení výuky v posledním ročníku předškolního vzdělávání formou jazykové propedeutiky, a to denně v krátkých intervalech, přičemž materiály mají být k dispozici i rodičům, učitelé by měli mít odbornou kvalifikaci a měla by být zajištěna návaznost výuky cizího jazyka na základní škole. Plán požaduje vytvoření metodického materiálu pro výuku angličtiny (případně jiného cizího jazyka) pro předškolní děti, zařazení angličtiny a předmětu „jazyková propedeutika“ (*Language awareness*) do programu přípravy učitelů mateřských škol na pedagogických školách a fakultách a zařazení propedeutiky výuky cizích jazyků do Rámcového vzdělávacího programu pro před-

školní vzdělávání (MŠMT, 2006, str. 5). Gester (2013, str. 256) vysvětluje pojem „propedeutika“ jako „*„předběžné vzdělávání“ nebo „úvod do určité vědy“*. *V souvislosti se školním předmětem ... [se jedná o] „didaktický směr výuky cizích jazyků, model reprezentující jazykové fenomény mnoha jazyků, podobně jako prvouka, která položí základy pro budoucí přírodovědecké předměty“*.

Jak se daří tyto požadavky naplňovat?

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání k otázce cizího jazyka zmiňuje pouze, že *„dítě ukončující předškolní vzdělávání...ví, že lidé se dorozumívají i jinými jazyky a že je možno se jim učit; má vytvořeny elementární předpoklady k učení se cizímu jazyku“* (RVP PV, 2017, s. 12). Průcha (2011, str. 131) konstatuje, že o tom, jak jsou tyto záměry skutečně realizovány v mateřských školách, neexistují výzkumem podložené poznatky. Vzhledem k tomu, že pedagogové mateřských škol vytvářejí realizační plán RVP PV ve formě ŠVP sami, bez metodické pomoci, kterou by zejména v oblasti jazykového vzdělávání potřebovali, a vzhledem k tomu, že pravděpodobně nejsou podrobně seznámeni s výše uvedenými dokumenty, dochází zde k významnému obsahovému posunu. Mateřské školy, které do svého vzdělávacího programu cizí jazyky zařazují, ji podle mého názoru ve většině případů realizují formou některého z komerčních programů, často zajištěného externími agenturami. Namísto jazykové propedeutiky vhodně a citlivě integrované do celého vzdělávacího programu školy a aktivit podporujících seznamování dětí se zvuky cizího jazyka jsou nabízeny kurzy (anglického) jazyka ve formě kroužků probíhajících jednou za týden a placených rodiči.

Česká školní inspekce se především v letech 2006-2009 zaměřovala na kontrolu zavádění anglického jazyka do mateřských škol a z jejího hodnocení 115 mateřských škol vyplývá, že *„vyučování v cizím jazyce v předškolním věku je v souladu s cíli Národního plánu výuky cizích jazyků zahájeno, ale není zapracováno do vzdělávacího programu“* (Česká školní inspekce, 2010, str. 5). Vzdělávací obsah tak, jak je realizován v mateřských školách, tedy není Českou školní inspekcí zpochybnován, je pouze poukazováno na jeho nedostatečný popis v ŠVP a na nízkou kvalifikaci učitelů anglického jazyka, což dále posiluje nesprávné chápání mateřských škol, jak se k cizím jazykům v rámci předškolního vzdělávání stavět.

Co se týká požadavku na zvyšování kvalifikace učitelů mateřských škol pro preprimární jazykové vzdělávání, podařilo se angličtinu a metodiku anglického jazyka v mateřské škole

zařadit do studijních programů předškolní pedagogiky na středních i vysokých školách, jazyková propedeutika jako předmět se však ve studijních programech nevyskytuje. Otázkou také je, zda se realizovaná výuka anglického jazyka v těchto oborech odráží ve skutečně se zvyšující jazykové úrovni studentů.

1.2 Pohled laické veřejnosti

Jedním z charakteristických rysů změn v přístupu k péči a vzdělávání dětí předškolního věku je fakt, že rodina je stále více považována za důležitého partnera školy a jako taková má možnost, a také se od ní očekává, že se bude ke vzdělávání svého dítěte vyjadřovat. Můžeme se jen domnívat, co ovlivňuje rodičovské představy o kvalitním předškolním vzdělávání. V obecném povědomí veřejnosti o žádoucích programových nabídkách mateřských škol zaujímá výuka anglického jazyka přední místo. Černá (2015, str. 169) uvádí, že motivací k zavedení výuky cizího jazyka jsou často rodiče, kteří znalost dalšího jazyka pokládají za důležitou k prosazení se na trhu práce. Představy rodičů však často neodpovídají skutečným potřebám, možnostem a přínosům cizojazyčného vzdělávání, protože jsou přirozeně s doporučeními odborníků seznámeni ještě méně než pedagogové mateřských škol.

Tlak veřejnosti na širokou nabídku těchto aktivit v mateřských školách ve formě nepovinných kroužků začal v časech, kdy mezi mateřskými školami probíhal konkurenční boj z důvodu malého počtu předškolních dětí (Majerčíková, 2018). Ačkoli na různých místech České republiky stále není dostatek míst v mateřských školách, v regionech mimo velká města se tato situace obrací, a mateřské školy si znovu začínají konkurovat. Rodiče si již do jisté míry mohou mateřskou školu vybírat a jejich tlak na zařazení anglického jazyka do programu školy způsobuje, že mnohé mateřské školy na tyto požadavky rodičů reagují.

1.3 Raná výuka cizího jazyka z pohledu výzkumu

Přínosům a možnostem rané výuky cizích jazyků bylo věnováno mnoho výzkumných prací. Jejich výsledky shrnuje Fenclová (2004, str. 254) ve studii Jazyková propedeutika pro základní školu aneb kudy do evropské multilingvní budoucnosti takto: „*Raný začátek nezajišťuje automaticky výrazné pozitivní výsledky. Přínos není závislý na době zahájení, ale na kvalitě učení a na času, který je mu věnován.*“ Bylo prokázáno, že výhoda dítěte získaná ranou výukou nenahradí možný intelektuální handicap, který mají děti oproti starším žákům (Genelot, 2001, in Fenclová, 2004). Fenclová mluví dokonce o riziku ztráty motivace žáků,

kteří prošli raným učením, v okamžiku, kdy jej teprve začínající spolužáci „doženou“. Pro ranou výuku hovoří snad jedině fakt, že „malé dítě receptivně i produktivně zpracovává zvukovou podobu řeči nesrovnatelně lépe než poté, co se definitivně utvoří fonologický filtr mateřštiny, který výslovnost i diskriminaci zvuků cizích jazyků ovlivňuje. Tento zlom nastává nejpozději kolem šestého roku věku (někteří autoři uvádějí ještě nižší věkovou hranici) a zmiňná výhoda tedy prakticky nezasahuje do doby normální školní docházky.“ (Fenclová, 2004, str. 255)

Velmi rozšířený názor, že ve výuce cizího jazyka platí „čím dříve, tím lépe“, zejména z důvodu existence tzv. období kritického (Lennenberg, 1967), kdy se děti učí spontánně a s lehkostí, jaká se později již neopakuje, kriticky zkoumal například Najvar (2008) ve své výzkumné práci. Dochází k názoru, a to v souladu s empirickými zjištěními z jiných evropských výzkumů, že ačkoli je moudré prosazovat výuku cizích jazyků jako prostředek zvyšování kulturního povědomí a boje proti xenofobii, je chybou považovat ranou výuku za snadný způsob pro dosažení široce rozšířené jazykové vybavenosti v populaci.

1.4 Výzkumy v oblasti výslovnosti

Jediná oblast, u níž existence kritického období nebyla výzkumy vyvrácena, je podle Najvara výslovnost. „Hypotéza kritického období zúžená na problematiku výslovnosti pak tvrdí, že dokonalé (autentické) výslovnosti nelze dosáhnout, pokud se s učením cizího jazyka začne po zhruba dvanáctém roku věku (Cook 2001). Jako důkazy nejčastěji slouží výzkumy subjektů, u nichž se zkoumala výslovnost jazyka, kterým hovoří společnost, do které imigrovali“ (Najvar, 2010, str. 33). Jako pravděpodobný důvod tohoto faktu Najvar uvádí, že výslovnost jako proces nižšího řádu, oproti jazykovým funkcím vyššího řádu – např. sémantické vazby – je závislý na raném zrání mozku.

Najvar dále uvádí, že pokud při výuce nejsou splněny podmínky intenzivní interakce ve třídě, tj. až 45 minut denně, 5 dní v týdnu, menší skupiny o 10–15 žácích, učitel s plynulou znalostí jazyka, dobrou výslovností a intonací (Djigunovich & Vilke, 2000, in Najvar, 2010), výuka by v raném věku neměla vůbec začínat, protože „špatná zkušenost může uškodit postojům dětí k cílovému jazyku a k cizojazyčnému vzdělávání vůbec“ (Nikolovová, 2000, in Najvar, 2010, str. 48).

Psychologické a sociologické faktory

Výslovnost v cizím jazyce má velmi co do činění s dojmem, který chce mluvčí svým řečovým projevem vyvolat. Pokud chce mluvčí, ať vědomě či podvědomě, udržovat svou identifikaci se svou vlastní kulturou nebo sociální třídou, může si trvale udržovat silný cizí přízvuk. Způsob výslovnosti je úzce spjat s osobností a jeho aktuálním psychologickým či emočním stavem a také s důvody, proč se cizímu jazyku učí. Acton (1984, in Richards, 2002) tvrdí, že fonologie má „obousměrný“ efekt: odráží se v ní vnitřní stav mluvčího, ale zároveň může mluvčí správnou mluvou svůj vnitřní stav ovlivňovat, čehož se využívá například při hlasovém výcviku a tréninzích veřejných projevů. Jde tu dokonce i o vytvoření jakéhosi „cizojazyčného já“. V tomto světle se mi zdá vhodné začínat s osvojováním výslovnosti anglického jazyka v době, kdy se osobnost dítěte teprve vyvíjí a je nepravděpodobné, že by dítě stavělo svou identitu na národní hrdosti, která by mu zabraňovala v přijímání cizího jazyka.

Vývojové faktory, fonologické a fonematické uvědomování

Výzkumy, které provedla Janet Werker (Werker & Tees, 2002, in Derwing, 2015), prokazují zásadní změny ve vnímání řeči, které se vyskytují zhruba mezi 10. a 12. měsícem věku dítěte: dítě ztrácí schopnost rozlišovat určité zvukové kontrasty, které se nevyskytují v jazyce, kterým jsou obklopeny. Zřejmě se tím zbavuje „zbytečného“ a soustředí veškerou energii na osvojení mateřského jazyka. Tím se vysvětluje, jak se posluchači snaží vnímat segmenty cizího jazyka prostřednictvím podvědomě získané znalosti fonetických charakteristik svého mateřského jazyka, a proč mohou mít potíže s výslovností určitých hlásek v cizím jazyce. Tento jev se nazývá *fonologické síto* (Kolektiv autorů, 2016, str. 87). Podle Králové (2010, in Reid, 2016) se schopnost vytvářet jednotlivé kategorie pro zvuky cizího jazyka, které jsou podobné zvukům mateřského jazyka, od šestého roku věku dítěte snižuje. Vyučování výslovnosti by se proto měla věnovat pozornost hned od začátku výuky jazyka (Reid, 2016). Děti mají výbornou schopnost imitace. Pomocí hravé formy nácviku hlásek, slovního přízvuku, rytmu či melodie promluvy a intenzivního vystavení děti angličtině si děti mohou osvojit správnou výslovnost (Šteklová, 2012).

Rozvoj fonologického a fonematického uvědomování postupuje „od celku k jednotlivostem“, tj. od rozeznávání slov po schopnost jejich členění na jednotlivé fonémy (Kulhánková & Málková, 2008, č. 4). Schopnost sluchového vnímání se vyvíjí již v prenatálním období, po narození se dále rozvíjí a zpřesňuje. Dvou až tříleté dítě je již schopné rozeznávat rýmy,

asi ve čtyřech letech rozezná slabiky, asi v pěti letech identifikuje první hlásku ve slově, okolo šestého roku života rozliší jednotlivé hlásky ve slově, přičemž, jak tvrdí Zubáková Peregrinová (in Tokárová, 2015), nejprve dítě dokáže izolovat první foném, poté poslední, následuje jejich syntéza (spojování) a nakonec elize (vynechání hlásky). Zvládnutí těchto dovedností je pro děti velmi důležité, jelikož má přímý vliv na pozdější úspěšnost dítěte ve čtení a psaní. Nezralé schopnosti fonologického uvědomování jsou například jednou z příčin dyslexie (ibid., str. 29). Mertin (2015, str. 168) konstatuje, že dříve se používal termín fonemický sluch, protože se mělo za to, že tato schopnost je závislá především na sluchu, zatímco dnes se ukazuje, že dítě si musí hlásku uvědomovat, nestačí ji správně slyšet, odtud tedy fonemické uvědomování.

Následující přehled uvádí vývojové fáze fonemického uvědomování v předškolním vzdělávání.

Dítě:

- „si uvědomuje odlišnost slov (hodinky – holínky), rozdíly mezi slabikami (ba - pa);
- zvládá jednoduchou slabičnou analýzu (rozpočítadla – plu-je mý-dlo po Vl-ta-vě);
- chápe rýmy, umí vytvářet jednoduché rýmy;
- rozloží jednoduchá slova (z otevřených slabik) na slabiky;
- rozpozná první hlásku ve slově;
- rozpozná poslední hlásku ve slově.“ (ibid.)

Pojmy fonologické a fonemické uvědomování jsou často zaměňovány. Fonologické uvědomování představuje schopnost „uvědomovat si zvukové segmenty mluvené řeči na sublexikální úrovni a realizovat vědomé manipulace s těmito segmenty (např. určit, zda se slova rýmují apod.)“ (Tokárová, 2015, str. 26) . Fonemické uvědomování je potom „schopnost porozumět, že mluvená řeč se skládá z menších částí - zvuků, které je možné identifikovat a manipulovat s nimi.“ (ibid.)

Logopedické vady dětí ve vztahu k anglické výslovnosti

Mezi příčinami potíží dítěte ve výslovnosti v cizím jazyce, jako je nižší úroveň sluchové percepce dítěte, oslabení jeho krátkodobé paměti a strach z posměchu, mohou být také obtíže s artikulací (Zelinková, 2015). Zvláště u takovýchto dětí je pak potřeba důsledně využívat opakování, postup od jednoduchého ke složitějšímu, písničky a zvukové nahrávky, grafická znázornění tvaru úst i větné melodie. Jak Zelinková tvrdí, „výslovnost u jedinců s artikulacími obtížemi bude vždy méně správná“ (ibid., str. 20).

2 RANÁ VÝUKA SPRÁVNÉ ANGLICKÉ VÝSLOVNOSTI

Stává se běžně, že se lidé učí anglickému jazyku, dosáhnou velmi dobré úrovně v oblasti gramatiky i zásoby slov, a přesto mají potíže se domluvit s rodilými mluvčími, protože jejich výslovnost není dobrá (Scovel, 1988 in Derwing, 2015). Pro reálné uskutečňování komunikace je potřeba, aby výslovnost dosahovala alespoň prahové úrovně základní srozumitelnosti (Celce-Murcia, 2002, in Šteklová, 2012 str. 26). Cílem výuky výslovnosti tedy nemá být nativní výslovnost, tj. mluvit jako rodilý mluvčí, protože takový cíl by byl pro většinu lidí nedosažitelný a také není zapotřebí. Důležitá je schopnost ovládat cizí jazyk do té míry, abychom byli schopni se dorozumět, aby nedocházelo k nedorozuměním vinou nesprávné výslovnosti.

Osvojování druhého jazyka by optimálně mělo postupovat ve stejném pořadí jako v případě mateřského jazyka, kdy se nejprve rozvíjí receptivní a vyjadřovací dovednosti v mluvené podobě, a teprve poté následuje psaná podoba jazyka (Otto, 2017, str. 75). Děti, které neovládají druhý jazyk v orální podobě, budou mít potíže při učení se druhému jazyku v psané podobě a děti, které již ovládají čtení a psaní v prvním jazyce, se druhému jazyku naučí rychleji než děti, které psanou podobu prvního jazyka dosud neovládají (ibid.).

„Úspěšnost osvojování cizího jazyka do velké míry závisí na schopnosti poslechu“ (Pokrivčáková, 2012, str. 82). Ta je však ze čtyř jazykových dovedností (čtení, poslech, mluvení a psaní) nejtěžší. Posluchač se musí mimo jiné naučit vnímat a rozlišovat zvuky, které jeho rodný jazyk neobsahuje, v tomto směru se tedy výuka výslovnosti s výukou poslechu velmi překrývá. Všechny lingvistické aktivity by se měly zaměřovat na porozumění slyšenému a mluvení se správnou výslovností (Gadušová, 2009, in Reid, 2016).

Richards (2002) zkoumá platnost dvou největších argumentů proti výuce výslovnosti: hypotéza kritického období tvrdí, že dokonalou výslovnost se dospělý nemůže naučit, a některé teorie dokonce trvají na tom, že výslovnost je osvojená schopnost a nelze se jí učit. Existuje však také množství studií, které prokazují lepší výsledky dospělých v oblasti učení se výslovnosti a rozeznávání zvuků než u dětí. Jde však o to, že žáci (děti, studenti) různého věku potřebují různé výukové přístupy a typy úkolů: napodobování může být úspěšnější u mladších žáků (dětí), popisnější a analytičtější přístupy budou pravděpodobně lépe fungovat u dospělých. Metody výuky výslovnosti by měly více řešit otázku motivace, pochopení důležitosti výslovnosti a širšího využití rodilých mluvčích.

Děti by měly být povzbuzovány k napodobování učitele, vystaveny autentickému mluvnímu projevu, audio nahrávkám rodilých mluvčích, cvičení naslouchání, fonetickému drilu, jazykolamům, písničkám a říkadlům apod. Při výuce výslovnosti lze také s úspěchem používat tleskání, gesta, zrcadla, vizuální pomůcky apod. (Gadušová, 2009, in Reid, 2016).

Tokárová (2015) uvádí, že je také důležité pěstovat dostatečnou artikulační rychlost, protože její nedostatečnost ztěžuje krátkodobé verbální paměti úkol udržovat dostatečné množství verbální informace, aby bylo možné porozumět částem textu. Je podloženo mnoha výzkumy, že kontakt dítěte s písemnou formou jazyka velmi účinně podporuje rozvoj fonologického i fonemického uvědomování, ovšem především v alfabetyckých jazycích s transparentní ortografií, tj. v jazycích, ve kterých je jeho psaná podoba velmi blízká mluvené podobě. Anglický jazyk je tedy v tomto ohledu pro děti těžší než například německý či český.

2.1 Základní principy rané cizojazyčné výuky

Evropská Komise pro vzdělávání a kulturu nechala vypracovat studii na téma pedagogických principů pro ranou výuku jazyků (European Commission, 2006, str. 137).

Studie doporučuje především tyto zásady:

1. *„Principy spojené s osobností dítěte a jeho kognitivními funkcemi*
 - *časté vystavení dětí cizímu jazyku*
 - *osobnostní přístup*
 - *posilování tolerance vůči ostatním a seznamování s různými hodnotovými systémy*
2. *Didaktické principy:*
 - *ohled na učební styl konkrétního dítěte*
 - *smysluplný kontext a témata jazykové výuky*
 - *porozumění předchází produkci (mluvení)*
3. *Psycholinguvistické a metodologické principy:*
 - *celostní jazyková výuka*
 - *názornost a multisensoriální učení*
 - *využívání fyzických predispozic dítěte spojených s věkem dítěte*
4. *Principy specifické pro ranou výuku*
 - *více porozumění než jazykové produkce*
 - *pozitivní motivace k učení*
 - *sluchová příprava*
 - *trénink výslovnosti*
 - *fonetická příprava cizího jazyka a jeho grafému“*

V rámci Národního plánu výuky cizích jazyků přijatého vládou ČR v roce 2005 zpracoval na základě zadání MŠMT tým vedený Stephenem Wattsem metodické materiály pro jazykové vzdělávání předškolních dětí, tzv. Průvodce metodikou výuky angličtiny v mateřské škole I (Watts, Šoltys, Nedvědová, Kadlecová, & Suchlová, 2006, str. 8). Metodika přináší doporučené schéma výukové hodiny (prezentace/opětovná prezentace jazyka -> drill -> TPR aktivity -> hry pro všeobecné procvičení) a základní zásady a principy rané cizojazyčné výuky dětí. Kromě principů odpovídajících výše uvedené studii tato metodika zdůrazňuje ještě:

- Nepřímé učení – prostřednictvím napodobování nových zvuků (říkanky, písničky, postavy z příběhů apod.) se děti učí cizímu jazyku stejným způsobem, jaký používají pro osvojování mateřského jazyka
- Rozvíjení představivosti – stejný princip, podpořený dětskou fantazií, se uplatňuje při hraní příběhů a scének
- Střídání činností – schopnost jen krátkého soustředění předškolních dětí přináší nutnost střídání aktivit podněcujících a zklidňujících, starých a nových
- Upevňování – formou zábavného drilu je potřeba opakovat probrané. Děti tak také upevňují svou sebedůvěru.
- Užití mateřského jazyka – je vhodné např. pro usnadnění zadávání instrukcí nebo pro umožnění dítěti vyjádřit to, co v cílovém jazyce nedokáže. Je však dobré jasně rozlišovat dobu, kdy se jednotlivé jazyky používají, např. prostřednictvím loutky, která „česky nerozumí“.

Všechny tyto zásady se uplatňují i při zaměření na podporu výslovnosti.

2.2 Metody rané výuky fonemického a fonologického uvědomování

K výuce výslovnosti, zejména u začátečníků, se používají tzv. metody řízené učitelem (učitel má úplnou vládu nad jazykem žáka), protože tyto metody „*dětem poskytují správné jazykové modely*“ (Pokrivčáková, Teaching techniques for modern teachers of English, 2013, str. 11) a umožňují jim rychle si vybudovat zásobník slov a frází.

V následujícím výčtu jsou uvedeny metody, které jsou vhodné pro ranou výuku výslovnosti (Reid, 2016).

Poslech a opakování

Jde o jednu z nejtradičnějších technik výuky výslovnosti, ve které se využívá správný mluvní vzor učitele nebo rodilého mluvčího na audio nahrávce. S využitím výpočetní techniky může být tato tradiční metoda pro děti zajímavější.

Dril

Technika se stala nepopulární, když se na scénu dostala audiolingvální metoda, protože dril je spojován s nudným opakováním. Je však stále velmi účinná pro začátečníky, kteří se tak mohou učit vyslovovat slova a věty zatím ještě bez nutnosti komunikovat. Existuje mnoho různých přístupů k této metodě, například prosté opakování, nahrazování, řetězení, nebo např. tzv. jazzové popěvky (*jazz chants*), které hudební formou pomáhají žákům a studentům automatizovat rytmus a intonaci různých typů vět a frází, tzv. segmentálních i suprasegmentálních rovin výslovnosti. Existují také jazzové popěvky určené dětem (Little Angel Reader, 2017).

Minimální páry

Minimální páry jsou dvojice slov, která se liší v jediném fonému (*man/men, tin/thin, sin/sing*, atd.) Tato technika pomáhá rozeznávat rozdíly mezi zvuky a artikulovat jednotlivé hlásky správně.

Příklady her na procvičování minimálních párů (Wickham, 2019):

- Bingo minimálních párů: děti na svých kartách s obrázky slov označují pomocí žetonů slova, která slyší.
- Jedno z kola ven: Učitel ukazuje trojice karet s obrázky a vyslovuje příslušná slova, z nichž dvě obsahují danou lásku a jedno nikoli. Děti určitým způsobem reagují na „nesprávné“ slovo.
- Utíkej a chyt': Učitel ukazuje dvojice obrázků a vyslovuje příslušná slova. Děti ve dvou skupinách závodí, kdo rychleji přiběhne a získá správné slovo.
- Basketbal: Předchozí hru může dále ztraktivnit, pokud jsou papíry s obrázky zmačkány do kuličky. Děti musí obrázek rozbalit, a pokud je slovo na obrázku správné, opět zmačkat a trefit se s ním do koše.
- TPR: Každou hlásku je možné propojit s určitým konkrétním pohybem, děti pak na karty s obrázky reagují tímto pohybem.
- Obrázkový diktát: Každé dítě má sérii obrázků a určeným způsobem na nich označují správná slova.
- Ovocný salát: Děti sedí v kruhu, každé má přiděleno své slovo. Na pokyn učitele si vyměňují místa ty děti, jejichž slovo učitel vysloví. Pro zpestření se zadává i pokyn „*Fruit salad*“, kdy si vyměňují místa všechny děti.

- Tichá pošta: Hra, kdy si děti mezi sebou postupně předávají určitou zprávu (např. slovo) tak, aby ji nikdo další neslyšel. Protože se při šeptání ztrácí některé zvukové aspekty slov, je lepší, pokud si děti předávají slova nahlas, například za dveřmi.
- Hry s obrázkovými kartami (*flashcards*): je možné vymyslet velké množství her, například je mohou děti používat jako „kameny“, po kterých chodí, přičemž vyslovují jednotlivá slova nahlas, děti mohou v prostoru hledat dítě s kartou se stejným slovem apod.

Sluchová cvičení

Pozornost se zde soustředí na poslouchání a trénuje se dovednost identifikovat jednotlivé zvuky, ale také segmentální a suprasegmentální charakteristiky (přízvuk slov, rytmus a intonace).

Příklady her na procvičování sluchu (Gilbert, TESOL: Advancing Excellence in English Language Teaching, 2013)

- „Tahací harmonika“ na procvičování nezkrácených a zkrácených podob výrazů („*can not*“ – harmonika je natažena, „*can 't*“ – harmonika je stlačena)
- „Gumová páska“ na procvičování krátkých a dlouhých slabik ve slově (slovo „*banana*“: ba – O-O, na - O-----O, na - O-O)

Jazykolamy

Jazykolamy jsou postaveny na mnohonásobném opakování stejného fonému. Nunan (2011) je považuje za jinou techniku drilu, která je ale mnohem zábavnější. Používáme je až po zvládnutí procvičované hlásky a vybíráme jednodušší jazykolamy, např. „*I scream, you scream, we all scream for ice cream!*“ (Tongue twisters, nedatováno).

Písničky, říkadla, rýmy

Písně a říkadla jsou považovány za velmi efektivní způsob výuky anglického jazyka. Jsou rytmické, děti mohou během nich tancovat, pohybovat se, nebo provádět TPR aktivity. Dril je díky nim dynamický, nikoli nudný. Dlouhodobé výzkumy prokázaly silnou korelaci mezi ranou znalostí dětských písniček a následným úspěchem při čtení, psaní a spelování, a to navzdory faktorům, jako je socioekonomický status, inteligence, či počáteční fonologické schopnosti dítěte (Peterson, 2014).

Vizuální pomůcky

Tyto pomůcky se používají k procvičování jednotlivých zvuků. Může jít o obrázky, zrcadla apod.

Fyzická cvičení motoriky mluvidel

Pro správný rozvoj řeči je velmi důležitá logomotorika, ale také rozvoj hrubé a jemné motoriky. Existuje velké množství volně dostupných zdrojů, např. videa na Youtube, pomocí kterých je možné procvičovat motorické svaly, zapojující se při mluvení, zejména postavení úst a pohyby jazyka. Některá cvičení je možné použít i pro ranou výuku. Kvalita těchto zdrojů však není kontrolována a je potřeba vždy porovnávat informace v nich obsažené s doporučeními odborníků. Je žádoucí, aby učitelé mateřských škol absolvovali kurzy logopedické prevence a využívali konzultací s klinickými logopedy a byli tak schopni do výuky zařazovat vhodná průpravná cvičení.

2.3 Metody rané výuky prozodie

Lidská řeč není jen sled hlásek, má mnoho dalších vlastností, které ji ovlivňují, jako je například přízvuk, intonace, tón, rychlost apod. Ty se souhrnně nazývají prozodické, nebo také suprasegmentální.

Gilbert (2005) říká, že *„V jazyku mluveném s nesprávným rytmem je těžké vyslovovat jeho zvuky čistě, i když tato slova pilně nacvičujete. Právě naopak – čím více procvičujete slova s nesprávným rytmem, tím více si fixujete chybnou výslovnost. Efektivnějším způsobem, jak se učit mluvit anglicky čistě, je procvičovat krátké věty, dokud pro vás nebude snadné je vyslovovat se správným rytmem a intonací – dokud nepochytíte tu „správnou melodii“ (překlad vlastní).*

Z výše popsaných důvodů považuji za nezbytné zařazovat do výuky výslovnosti nejen fonematické a fonologické uvědomování, ale také aktivity zaměřené na nácvik správných prozodických prvků anglického jazyka. V rané výuce, kdy děti ještě nemají dostatečnou zásobu slov, aby mohly samy vytvářet věty, by bylo žádoucí zaměřit se na opakování krátkých vět, říkanek a písní.

2.4 Podpora výslovnosti v programech výuky anglického jazyka pro předškolní děti

Ve Velké Británii existuje rozsáhlá skupina programů, které při výuce anglického jazyka věnují velkou pozornost výslovnosti. Jejich cílem je primárně rozvoj čtení a psaní v anglickém jazyce, ale v různých zemích se používají také pro výuku angličtiny jako cizího jazyka. Jelikož jsou založeny na metodě *„Phonics“*, tzn. na systematické syntetické metodě výuky

fonémů, grafémů a vztahů mezi nimi a na metodách fonematického uvědomování, lze je dle mého mínění považovat i za programy vhodné pro výuku výslovnosti. Metodiky „Phonics“ na začátku zjednodušují poměrně komplikovaný vztah mezi anglickou výslovností a psaným textem: nejprve učí „typickou“ výslovnost písmene a teprve následně postupují k méně typické výslovnosti daného jevu. Většina programů obsahuje kromě didaktických příruček také elektronické materiály s ukázkami autentické výslovnosti, některé i interaktivní aplikace pro PC nebo tablety či mobilní telefony, což zvyšuje jejich atraktivitu pro děti.

Výukové programy anglického jazyka pro děti předškolního věku, které jsou v České republice nejrozšířenější, jsou postaveny na jiných principech, především nejsou určeny pro výuku čtení a psaní a nejsou ani propedeutickou přípravou na osvojování cizího jazyka, nýbrž cizojazyčnou výukou. Podpora správné anglické výslovnosti zde není zajišťována specifickými metodami, nýbrž jen tím, že děti napodobují učitele, případně mají doma poslouchat audio nahrávky rodilých mluvčích. Myslím si však, že ani v případě, kdy je program vyučován rodilým mluvčím, není výuka správné výslovnosti podpořena dostatečně, pokud do něj nejsou zařazeny metody podpory fonematického uvědomování. Nenašla jsem mezi těmito v Česku používanými programy žádný, který by tuto podmínku splňoval.

Stručný popis obou typů programů uvádím v příloze č. 1. V rámci rozsahu této bakalářské práce není možné všechny tyto programy detailně prozkoumat a vyhodnotit jejich vhodnost pro použití v prostředí mateřských škol v České republice. Důvody, pro které jsem si jako inspiraci pro aktivity realizované v rámci tohoto projektu vybrala program Jolly Phonics, uvádím v následující kapitole.

3 PROGRAM PRO MŠ ZAMĚŘENÝ NA PODPORU FONEMATICKÉHO A FONOLOGICKÉHO ROZVOJE V ANGLICKÉM JAZYCE

Výuka anglického jazyka v mateřské škole, ve které jsem ověřovala výukový projekt na podporu správné anglické výslovnosti, dosud neprobíhala, protože pedagogický sbor školy si je vědom nejistého přínosu rané cizojazyčné výuky a rozhodl se tedy věnovat čas a úsilí raději vzdělávacímu obsahu, jako jsou například programy rozvoje pregramotnosti, jejich přínos pro děti je jednoznačně kladný.

Pedagogický tým školy po delším a pečlivém výběru vhodných programů a metod pro efektivní rozvoj předčtenářské gramotnosti v českém jazyce dětí zvolil program rozvoje jazykových schopností podle Elkonina. Principem programu je rozvoj fonematického uvědomování. Je koncipován ve dvou etapách: předgrafémové, kde se děti učí rozlišovat a manipulovat s hláskami, a grafémové, kde se děti již seznamují s písmeny. Program se při reálném použití ukázal jako velmi efektivní, na rozvoj jazykových schopností dětí má citelně kladný vliv a děti se jím učí rády a jako takový znamená velkou inspiraci pro tvorbu programu na podporu fonematického a fonologického uvědomování i pro anglický jazyk.

Protože mnoho dětí z této mateřské školy bude zapsáno na základní školu, kde se výuka anglického jazyka realizuje metodou Jolly Phonics již od první třídy, rozhodli se pedagogové mateřské školy přehodnotit svůj postoj k zařazení anglického jazyka do vzdělávacího programu. Jedna z učitelek této mateřské školy složila státní zkoušku z anglického jazyka na (nejvyšší) úrovni C2. Tři hlavní podmínky pro smysluplnost rané výuky anglického jazyka, tj. (1.) návaznost výuky na základní škole, (2.) vyučující má kvalifikaci pro předškolní vzdělávání a zároveň (3.) je dobře jazykově vybaven, jsou tedy splněny.

Má-li být do vzdělávacího programu mateřské školy zařazena angličtina, půjde o program navržený jako „příprava“ na Jolly Phonics na základní škole. Na základní škole je metodika Jolly Phonics využívána v celé své šíři, tj. pro výuku čtení a psaní anglického jazyka. V dané mateřské škole se výuka anglického jazyka neprovádí s tímto cílem, nýbrž jako příprava na následnou výuku anglického jazyka na základní škole, s důrazem na podporu osvojování správné výslovnosti anglického jazyka. Zamýšlený program by měl být zaměřen na rozvoj fonematického uvědomování v anglickém jazyce, seznamování dětí se stylem výuky v Jolly Phonics a na podporu kladného vztahu dětí k učení se anglickému jazyku. Program Jolly Phonics již od první lekce seznamuje děti nejen s hláskami, ale také s jejich grafémovou

podobou. Domníváme se však, že právě v mateřské škole je (časový) prostor pro rozvoj schopností, které by úspěšné výuce čtení a psaní měly předcházet, a že by tedy přípravný program pro Jolly Phonics měl obsahovat dostatečně dlouhou předgrafémovou etapu.

Zdá se tedy vhodné a výhodné spojit principy Elkoninovy metody s programem Jolly Phonics, a to takto:

- Rozdělit výuku na předgrafémovou a grafémovou fázi;
- v předgrafémové fázi využít těch prvků Jolly Phonics, které se nezabývají písmeny;
- v grafémové fázi využít všech prvků Jolly Phonics, tj. včetně písmen, a to kromě fáze tzv. zálužných slov (nepravidelných, tzv. *tricky words*);
- oběma fázím poskytnout dostatečnou časovou dotaci (celkem cca 40 týdnů);
- program realizovat intenzivně v krátkých intervalech, tj. denně 15-20 minut.

Protože však je Elkoninova metoda přizpůsobena specifickým slovenského (potažmo českého), nikoli anglického jazyka a program Jolly Phonics je primárně zaměřen na výuku prvopočátečního čtení a psaní v anglickém jazyce a neobsahuje předgrafémovou etapu, je potřeba chybějící části programu vytvořit. „Mostem“ mezi oběma zmíněnými metodami by mohl být například program Funémics, který pokrývá předgrafémovou fázi výuky fonemického uvědomování a je vytvořen pro anglický jazyk.

V následujících podkapitolách přináším stručnou charakteristiku všech tří výše zmíněných metodik.

Jolly Phonics

Jolly Phonics je program rozvoje předčtenářské gramotnosti syntetickou metodou *Phonics* (Jolly, 2013). Program je určen pro první rok výuky čtení a psaní (v pěti letech věku dítěte nebo i dříve) a je zaměřen na hlásky a jejich spojování do slov ve směru zleva doprava. Děti se zároveň učí správně tvořit písmena a identifikovat hlásky ve slovech. Na Jolly Phonics navazuje dvouletý program Jolly Grammar, který pokračuje s dalšími aspekty čtenářské gramotnosti (gramatika, spelling, psaní čárek a používání slovníku).

V anglickém jazyce je 26 písmen, ale 44 hlásek. Děti se učí hlásky tempem jedna hláska za den, a to nikoli v abecedním pořadí, ale v sedmi skupinách, kde jsou hlásky rozděleny podle určitých zásad. První skupina obsahuje písmena **s a t i p n**, ze kterých lze vytvořit více třípísmenných anglických slov než z jiných písmen. Písmena **b a d** jsou pro svou podobnost

zařazena do různých skupin. Dvoupísmenné hlásky (spřežky) jsou zařazeny do 4. skupiny atd.

Denní lekce obsahuje aktivity pro tyto čtyři základní dovednosti:

- Učení se hláskám
- Učení se tvarům písmen
- Spojování hlásek
- Identifikace hlásek ve slovech

V angličtině existuje pro mnoho fonémů několik různých grafémů, děti se učí vždy nejprve jedné variantě a postupně se dostávají k dalším. Děti se také učí, že na rozdíl od většiny hlásek, které se spojují a vyslovují zvlášť, některé hlásky tvoří spřežku a vyslovují se jako jedna hláska (např. sh). Jednotlivé hlásky se spojují do slov určitým postupem (tzv. *blending*), kterému se děti učí, a který pak mají používat pro všechna nová slova. Nejprve se děti učí pravidlům, jak číst a vyslovovat tzv. „typická“ slova (*regular words*). Mnoho slov je však v angličtině nepravidelných, ta se děti učí později nazpaměť pod označením „záludná slova“ (*tricky words*). Program tedy děti vede k tomu, aby při dekódování neznámého slova byly namísto hádání schopny vždy nejprve použít systematický přístup.

Jako přípravu na psaní a hláskování se děti učí sluchové analýze (rozkladu slova na hlásky). Nejprve se učí identifikovat první hlásku, pak poslední, hlásky uprostřed slova přijdou na řadu jako poslední.

Jolly Phonics využívá multisensoriální a aktivizační metody: jednoduché příběhy, motorický znak (specifický pohyb) pro každou hlásku, pohybové a výtvarné aktivity, pracovní list pro každou hlásku, rytmické říkanky, hry s hláskami a slovy, diktáty atd.

Metodika poskytuje množství doprovodných materiálů, jako plakáty a karty s hláskami, pracovní sešity a knihy pro děti, příručku pro učitele, CD s hrami apod. Učitelé mají k dispozici školicí kurzy, konference, či pomoc mentora přímo na škole. Jako pomůcka pro hodnocení pokroku dítěte a spolupráci s rodiči slouží tzv. Kniha hlásek (*Sound book*), kterou si děti v průběhu výuky vytvářejí. Učitelé mohou díky ní snadno zjistit, které hlásky dítě ovládá, zda je umí správně spojovat, a se kterými má problémy.

Metoda rozvoje jazykových schopností podle Elkonina

Existuje množství programů zaměřených na rozvoj fonemického uvědomování, které jsou založeny na práci ruského profesora dětské psychologie D. B. Elkonina. Mikulajová, Dujčíková a Tokárová vyvinuly adaptaci Elkoninovy metody pro slovenský jazyk – program nazvaný *Tréning fonemického uvedomovania podľa D. B. Elkonina. Predgrafémová a grafémová etapa.* (2001). V roce 2004 byla příručka přeložena do českého jazyka.

Tento program obsahuje metody zohledňující zónu nejbližšího vývoje dítěte (Vygotskij, 2004, in Tokárová, 2015) a umožňující dětem seznamovat se se základními jazykovými zákonitostmi přiměřenou formou. Využívá například vizualizaci, modelování pomocí schémat, značek a žetonů. Celý program je rozdělen na dvě základní části: předgrafémovou a grafémovou etapu. První etapa se věnuje analýze slov na slabiky, na fonémy a diferenciaci samohlásek a souhlásek. Druhá posiluje dovednosti získané v první etapě a kromě toho přidává realizaci fonémově-grafémových a grafémově-fonémových korespondencí.

Funémics (Peterson, 2014)

Program intenzivně využívá tradiční anglické dětské písničky a říkadla jako základ mnoha lekcí a pokrývá 6 fází rozvoje fonologického uvědomování:

1. Rozlišování slov ve větách a frázích
2. Rozlišování rýmů
3. Rozlišování slabik v mluvených slovech
4. Vytváření rýmujících se slov
5. Rozlišování fonémů v mluvených slovech
6. Manipulace s fonémy v mluvených slovech

Pro děti je nejatraktivnějším aspektem programu jeho interaktivní elektronická podoba, která je ovšem dostupná pouze pro operační systémy Mac OS nebo iBooks, nelze jej tedy použít na běžném tabletu s operačním systémem Windows nebo Android. Pro učitele je k dispozici mnoho užitečných pomůcek, jako tabulky přehledu lekcí, praktické bloky s plány lekcí a detailními instrukcemi, baterie testů pro zjišťování úspěšnosti výuky a pokroku jednotlivých dětí apod. Pro inspiraci jsou však dostačující volně dostupné materiály, např. příručka pro učitele (Peterson, 2014).

Tabulka 1: Srovnání vybraných programů fonemického uvědomování

	OBSAH	Jolly Phonics	Funémics	Elkoninova metoda rozvoje jazyk. schopností
PŘEDGRAFÉMOVÁ ETAPA	Rozlišování slov ve větě	-	1. - 10. lekce	-
	Rozlišování rýmů	-	11. - 19. lekce	71. - 75. lekce
	Slabiková struktura slova	-	20. - 28. lekce	1. - 4. lekce
	Vytváření rýmů	-	29. - 38. lekce	-
	Hlásková struktura slova	-	39. - 48. lekce	5. - 16. lekce
	Samohlásky, souhlásky a dvojhlásky	-	49. - 60. lekce	17. - 25. lekce
GRAFÉMOVÁ ETAPA	Rozlišování a tvoření písmen	1. - 42. lekce	-	34. - 70. lekce
	Spojování hlásek + rozlišování hlásek ve slovech	1. - 42. lekce	-	34. - 70. lekce
	Obtížná slova	33. - 42. lekce	-	26. - 28. lekce
VLASTNOSTI METODIKY	Ucelená metodika (příručka, pomůcky)	✓	✓	✓
	Testování před a po	-	✓	✓
	Interaktivní aplikace	✓	✓	-
	Práce s písněmi a říkadly	✓ (Jolly Songs)	✓ (jakékoli písně)	-
	Pořadí písmen a slov je dané	✓ (s a t p i n...)	-	-
	Multisensorické aktivity	✓	Interaktivní aplikace	-
	Je program okamžitě použitelný („as is“) pro podporu anglické výslovnosti v MŠ v ČR?	Ne, metodika prakticky neobsahuje předgrafémovou etapu.	Ne, pro grafémovou etapu je třeba zvolit jinou metodu.	Ne, pro angličtinu je potřeba metodiku přizpůsobit

Sestavení celého programu bude samozřejmě vyžadovat důkladné prostudování metodik i jejich teoretických východisek a dostatek času na ověřování navrženého postupu. Praktická část této bakalářské práce je zaměřena na navrzení, realizaci, ověření a evaluaci úvodních (pilotních) aktivit zamýšleného programu.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PROJEKT NA PODPORU SPRÁVNÉ ANGLICKÉ VÝSLOVNOSTI V PODMÍNKÁCH MATEŘSKÉ ŠKOLY

V předchozích kapitolách jsem popsala důležitost a vybrané programy rozvoje fonematického a fonologického uvědomování předškolních dětí jako způsob podpory jejich správné anglické výslovnosti. Shrnula jsem důvody, pro které se domnívám, že raná výuka anglického jazyka nemá pro děti skutečný přínos a jediná oblast, kterou by bylo vhodné a přínosné se v prostředí mateřské školy v souvislosti s anglickým jazykem zabývat, je rozvoj fonematického a fonologického uvědomování a propedeutika cizojazyčné výuky. Uvedla jsem, že je nesnadné na trhu nalézt odpovídající výukový program, a proto se mateřská škola, ve které jsem tento projekt realizovala, rozhodla vytvořit si program vlastní, a to kombinací tří existujících programů, z nichž každý má některá významná pozitiva, ale jako samostatný program je pro dané účely nedostatečný. Pokud bude program jako celek skutečně vytvořen, bude navržen tak, aby pokrýval časové období asi 40 týdnů, přičemž prvních několik týdnů budou děti pracovat jen s fonémy, a poté se začnou seznamovat s grafémy. Čtení tzv. *základních slov*, tj. slov, jejichž výslovnost se nedá odvodit jednoduchými pravidly, již program obsahovat nebude. S těmi se děti seznámí až na základní škole.

V praktické části této práce se soustředím na návržení, realizaci a evaluaci projektu, který obsahuje prvních šest aktivit (lekci) tohoto programu.

4.1 Charakteristika dětí

Pro práci s aktivitami vytvořenými v tomto projektu bylo vybráno 7 dětí ve věku 4-7 let, z nichž čtyři jsou dívky a tři chlapci. Dva téměř sedmiletí chlapci z dané skupinky mají odloženou školní docházku, 2 dívky a 1 chlapec jsou v předškolním ročníku, přičemž jeden z nich má přiznaná podpůrná opatření (asistenta pedagoga) z důvodu diagnózy PAS. Nejmladším dvěma dívkám jsou čtyři roky, mohly by se tedy zdát pro tuto výuku nezralé. Tyto aktivity probíhají v době poobědového odpočinku menších dětí, tyto dívky však na přání rodičů nespí. Navíc se rády a dobrovolně účastní i aktivit určených pro starší (předškolní) děti. Jejich účast na tomto projektu jsem tedy přivítala i proto, abych si ověřila, zda jsou navržené aktivity použitelné i pro mladší děti. Chlapci s odloženou školní docházkou mají potíže s udržením pozornosti a plněním pokynů. Obě předškolní dívky jsou dle názoru učitelé dané mateřské školy zralé pro zaškolení, někdy je však nesnadné motivovat je k naplánovaným činnostem. Tyto děti představují poměrně nesnadnou cílovou skupinu z hlediska

motivace a organizace řízených činností, proto jsem při navrhování aktivit usilovala o krátké aktivity, střídané v poměrně rychlém sledu.

Rodiče dětí a ředitel mateřské školy písemně vyjádřili svůj informovaný souhlas s účastí dětí a s pořizováním jejich fotografií v průběhu projektu. Tyto dokumenty předložím na vyžádání.

4.2 Obsahové zaměření projektu

V praktické části této bakalářské práce jsem vytvořila a v praxi konkrétní mateřské školy ověřila sadu šesti aktivit (neboli lekcí), které jsou zaměřeny na rozvoj fonemického uvědomování v anglickém jazyce u dětí v předškolním zařízení.

Aktivity probíhaly denně po dobu 15-25 minut v čase mezi 12:15-12:40, kdy většina dětí spala v jiné místnosti, a nespící děti měly za sebou desetiminutovou relaxaci se čtením nebo vyprávěním a poslechem relaxační hudby.

Aktivity v tomto projektu jsou postaveny tak, aby odpovídaly edukačním zásadám rané výuky, a aby z programu Jolly Phonics využily ty prvky, které podporují fonemické uvědomování v anglickém jazyce, aniž by se děti seznamovaly s grafémy.

Projekt se zaměřuje na skupinu hlásek, kterou program Jolly Phonics vyučuje jako první, tj. /s/ /a/ /t/ /i/ /p/ /n/. Pořadí uváděných hlásek jsem pro účely projektu změnila na /p/ /a/ /s/ /i/ /n/ /t/, a to proto, abych celé sadě aktivit dala logické propojení a téma (hláska /p/ se objevuje v úvodní aktivitě – ve svém způsobem ústředním slově „picnic“, poté musí následovat frekventovanější samohláska této skupiny (tedy /a/), následuje hláska /s/, která tvoří mnoho slov, další samohláska z této skupiny (tedy /i/), dále hlásky /n/ a /t/). Vzhledem k tomu, že v programu Jolly Phonics jsou hlásky uváděny rychlostí jedna za den, a také s ohledem na fakt, že se v různých *Phonics* programech pořadí hlásek poněkud liší, věřím, že tato malá záměna nemá na efektivitu aktivit negativní vliv.

Při volbě tématu těchto šesti lekcí jsem vycházela z námětů programu Jolly Phonics, a z grafického vyjádření motorických znaků pro hlásky, které jednotlivé lekce uvádějí, protože stejné znaky budou děti používat i na základní škole. Tato gesta jsou pro snazší zapamatování spojena s obrázkem, obrázek navazuje na příběh. Pro každou hlásku je v programu Jolly Phonics uveden jiný krátký příběh, ale pro lepší propojení jednotlivých lekcí a pro možnost využívat opakování přirozeným způsobem jsem všechny obrázky, tj. had, mravenci, myš jménem Inky, dort se svíčkami, letadlo a tenisové rakety, spojila jedním příběhem, resp.

scénou. Leitmotivem všech lekcí je scéna pikniku se třemi postavami a souvisejícími předměty (jídlem, zvířaty apod.). V každé lekci se pak pozornost postav zaměřuje na jinou věc: sfoukávání svíček na dortu, zvíře, které se objeví (mravenci, pavouci a had, myš), letadlo nad hlavou, tenis, který si jdou postavy zahrát. Tím je jednak zaručeno logické spojení s motorickým znakem dané hlásky a také na tento ústřední znak lekce navazuje zaměření jednotlivých činností.

Projekt jsem nazvala „**What Happened on a Picnic**“ (Co se stalo na pikniku).

Všechny činnosti v dané lekci nelze s daným tématem přímo spojit, ale to dle mého názoru lekci nenarušuje, naopak lekce je tak pestřejší a děti neunavuje. Plány jednotlivých aktivit uvádím v přílohách č. II až VIII.

Tabulka 2: Téma a rozvíjené kompetence jednotlivých aktivit

Téma	Kompetence
Puff the Candle Out, Pat!	<ul style="list-style-type: none"> Děti dokážou provést správné gesto k hlásce dané lekce. Děti dokážou vyslovit hlásku dané lekce správně. Děti dokážou rozlišit hlásku dané lekce na začátku vybraných slov. Děti dokážou rozlišit hlásku dané lekce na konci vybraných slov.
Oh look, the Ants!	
Oh look, the Snake!	
Oh look, the Mouse!	
Oh look, the Aeroplane!	
Let's Play Tennis!	<ul style="list-style-type: none"> Děti dokážou vyjadřovat svůj postoj slovně a činem (volbou umístění své značky)

Tabulka 3: Výčet použitých metod podpory výslovnosti (Pokrivčáková, 2012)

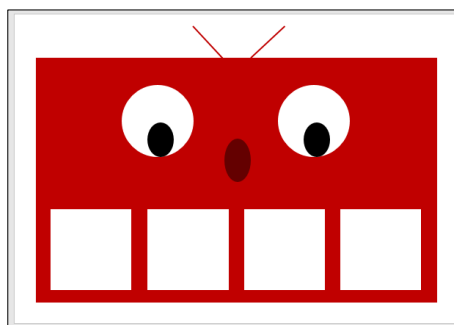
Metoda podpory výslovnosti	Rozvíjená kompetence	Délka [min.]	Pomůcky
Písnička	Ovládat dech, tempo, rytmus, melodii v anglickém jazyce	2	Tablet, Jolly Songs
Popis obrázku	Pozorně naslouchat a sledovat, odhadovat smysl řečeného v anglickém jazyce	1	Obrázek o velikosti A3
Rozhovor	Slovně reagovat na otázky v anglickém jazyce	4	Rekvizity k dané části příběhu
Dril	Opakovat řečené se správnou intonací a výslovností	1	Obrázky některých slov a frází
Fonematické modelování	Analyzovat a syntetizovat hlásky v jednoduchých anglických slovech	5	Modelovací schémata + žetony
Pohybová hra	Reagovat na pokyny, rozlišovat hlásky v jednoduchých anglických slovech	2	Obrázky slov, reálné předměty, papírové vlašťovky, molitanová hrací kostka
Minimální páry, rýmy	Rozlišovat slova lišící se v jediném fonému. Vnímat rýmující se slova.	1	Obrázky slov, obrázky z knihy
Spojování hlásek	Syntetizovat hlásky do třípísmenných anglických slov	2	Obrázky motorického znaku hlásek

Specifika skupiny dětí, které se zapojily do ověřování projektu, a která je popsána v předchozí podkapitole, měla také vliv na charakter skladby vyučovací lekce: činnosti jsou koncipovány jako velmi krátké (1-5 minut), jsou řazeny za sebou tak, aby se střídaly zklidňující s aktivizačními, jednoduché s obtížnějšími. Většinu činností doplňují pro děti přitažlivé pomůcky a prostředky, včetně reálných předmětů, tabletu, personalizovaných archů a nálepek. Pro realizaci některých metod podpory výslovnosti neexistuje v programu Jolly Phonics vhodná činnost, kterou by bylo možné použít bez seznamování dětí s písmeny, proto jsem vytvořila vlastní pomůcky, jako například:

- Vybrané **obrázky z knih**, např. „One fish, two fish, red fish, blue fish“ (Geisel, 1988), s odpovídajícími nápaditými texty, které velmi dobře podporují metodu minimálních párů i rozvoj vnímání rýmů. Obrázky jsem vytiskla s jednou stranou bez textu a druhou s textem,

tak abych mohla slova a fráze číst a děti se přitom mohou soustředit na obrázek bez rušivé přítomnosti psaného slova.

- **Fonemická modelovací schémata** pro podporu rozvoje fonemického uvědomování. Schémata jsou po celém světě rozšířena pod označením *Elkonin boxes*, mají velmi variabilní podobu, mohou či nemusí obsahovat obrázek slova a/nebo jeho psanou podobu a používají se spolu s žetony libovolného druhu. V našem případě jsme jako žetony používali barevné kamínky, které jsou pro děti atraktivní, což podporuje motivaci dětí pro danou aktivitu. Způsob práce s modelovacími schématy je následující: podle diktátu učitelky děti kladou žetony do jednotlivých políček schématu – jeden pro každou hlásku, přičemž při pohybu dítě hlásku vysloví. Po vyskládání celého slova děti přejedou prstem pod celým slovem a vysloví jej celé, nejprve pomalu, potom rychleji.

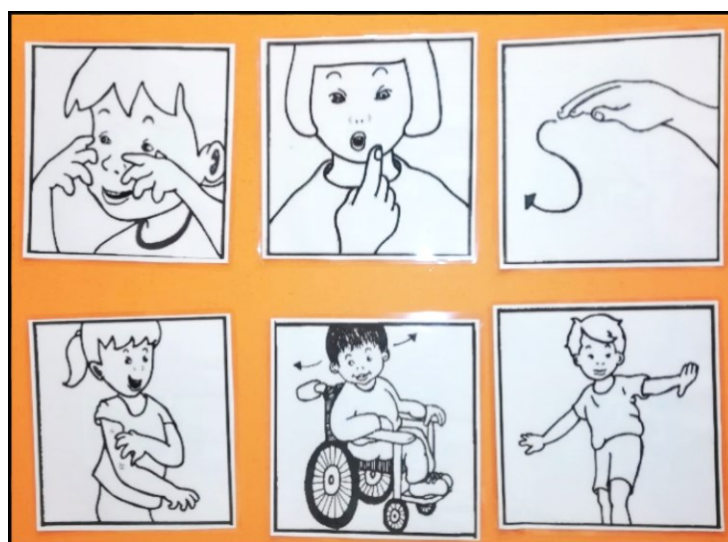
Obr. 1: Fonemické modelovací schéma, tzv. *Elkonin boxes*

- **Personalizované hodnoticí archy** pro jednotlivé děti. Každé dítě na konci lekce dostane list s tabulkou s obrázky představujícími jednotlivé lekce. Arch je opatřen grafickou značkou dítěte. Dítě učitelce předvede, jak si zapamatovalo hlásku dané lekce a její motorický znak a „za odměnu“ si může vybrat dvě nálepky a nalepit si je do příslušného čtverečku. Tím jednak s každým dítětem zopakujeme nejdůležitější výstup lekce, ověříme účinnost výuky a dodáme dítěti sebevědomí a pocit uspokojení z dosaženého pokroku, který je takto nálepkou vizualizován. Arch také slouží pro komunikaci s rodiči - děti velmi rády ukazují svým rodičům, na čem pracovaly, a rozhovor nad listem je příležitostí k zopakování, jak rodiče nenásilně informovat o metodách používaných v mateřské škole a o pokroku jejich dítěte.

V grafémové etapě zamýšleného programu by tuto aktivitu doplnila ještě tvorba „Knihy hlásek“ (*Sound book*), kde si děti vystřihují, nalepují a dokreslují obrázky k dané hláskě.

Obr. 2: Ukázka pomůcek: obrázek k lekci, obrázky a plyšové hračky zvířat, hodnoticí archy, papírové vlačstovky, papírový dort, hrací kostka, obrázky slov

Obr. 3: Grafické vyjádření gest pro jednotlivé hlásky

4.3 Sada aktivit na podporu správné anglické výslovnosti

V této kapitole přináším popis realizovaných aktivit. Byly prováděny vždy po dva dny za sebou, přičemž pro druhý den si děti z nabízených činností vybraly 1-2 činnosti, které chtějí zopakovat, a realizovali jsme je jako hry ve volnějším režimu, tj. účastnil se jich jen, kdo chtěl. Několikrát se také stalo, že si děti během odpoledních volných her vyžádaly některé hry znovu.

4.3.1 Aktivita (lekce) č. 1

Téma: Puff the candles out, Pat!!

Datum realizace: 11. března 2019

Charakteristika dětí:

Lekce se zúčastnilo 7 dětí ve věku 3-7 let. Oproti plánu se aktivit zúčastnil také čtyřletý chlapec s vývojovou dysfázií a také 2,5letá dívka, která místo spánku čekala na své rodiče. Překvapivě byli ve skupině dětí pozitivním prvkem, protože všechny aktivity pozorně sledovali a některé ochotně napodobovali, což mělo kladný vliv na chování jinak dosti neklidného sedmiletého chlapce.

Cíle:

1. Rozvíjet fonematické uvědomování hlásky /p/
2. Podpořit správnou výslovnost hlásky /p/
3. Rozvíjet schopnost vyjádřit své mínění

Kompetence:

1. Děti dokážou provést správné gesto k hlásce /p/
2. Děti dokážou vyslovit hlásku /p/ správně
3. Děti dokážou rozlišit hlásku /p/ na začátku vybraných slov
4. Děti dokážou rozlišit hlásku /p/ na konci vybraných slov

Pedagogická strategie:

- **Organizační forma:** Řízená činnost
- **Metody:** Popis, rozhovor, pohybová hra

- **Metody na podporu výslovnosti:** Poslech písničky, dril, minimální páry, „Jedno z kola ven“, modelovací schémata, spojování hlásek
- **Prostředky a pomůcky:** Rekvizity k příběhu (deka, papírový dort se svíčkami, jídlo a pití, jejichž názvy obsahují hlásku /p/, tablet, video: písnička z Jolly Phonics Songs pro hlásku /p/, video s rodilým mluvčím: výslovnost hlásky /p/, obrázek s gestem pro hlásku /p/, obrázek příběhu pro tuto lekci, seznam slov k lekci, obrázky minimálních párů, grafické hodnocení lekce dětmi, pozorovací arch, hodnoticí listy jednotlivých dětí.

Průběh výstupu:

1. - 2. min.: Písnička, opakování hlásky podle rodilé mluvčí

Dětem jsem pustila z tabletu písničku Jolly Phonics Songs pro hlásku /p/. Děti nejprve jen poslouchaly nahrávku, pak jsem písničku zazpívala sama pomaleji. Děti se mnou na příslušném místě pohybem ruky dělaly gesto pro hlásku /p/ a zároveň vyslovovaly /p/ /p/ /p/.

Následně jsem v tabletu pustila video s rodilou mluvčí, vyslovující hlásku /p/. Děti opět nejprve poslouchaly nahrávku, pak na můj pokyn opakovaly spolu s nahrávkou „/p/ /p/ /p/“.

3. - 8. min: Popis, rozhovor

Děti se spolu se mnou posadily na deku, na které byly položeny rekvizity: papírový dort ve tvaru prasátka s dortovými svíčkami, jablka, krabičky s jablečným džusem, hrnečky.

Ukázala jsem jim obrázek 1. scény (piknik: Sam, Pat a Nick, jablka, jablečný džus, dort) a anglicky jednoduchými větami popsala, co na něm je. Jakmile jsem se dostala k popisu dortu se svíčkami, ukázala jsem dětem motorické gesto pro hlásku /p/: na svůj zdvižený ukazováček jsem „foukla“ se zvukem /p/ s příděchem. Děti jsem pokynem vyzvala, aby mne napodobily. Poté jsem zapálila jednu dortovou svíčku, sfoukla jsem ji s hláskou /p/ a vyzvala první dítě „*Try to puff one candle out.*“ Postupně jsem pak zapalovala jednu svíčku za druhou a každé dítě sfouklo jednu z nich.

9. - 11. min.: Dril

Na mou výzvu si každé dítě vzalo nějakou rekvizitu a chvíli jsme si hráli „na piknik“. Stejnými slovy jako při popisu obrázku jsem nyní popisovala scénu a přitom ukazovala na jednotlivé věci v rukou dětí. Děti po mně opakovaly jména věcí, které držely:

„*Picnic, pig, apple, cup*“

Děti si věci několikrát vyměnily a postup jsme zopakovali.

12. - 14. min.: Fonematické modelování

Každé dítě si vybralo schéma jiné barvy a 4 kamínky. Podle mého pomalého a zřetelného diktátu (nejprve jsem řekla celé slovo, pak v pomalém tempu jeho jednotlivé hlásky, pak znovu celé slovo) děti vkládaly kamínky do bílých políček ve schématu stylem – jedna hláska = jeden kamínek. Při vkládání po mně děti hlasitě opakovaly danou hlásku a nakonec jsme všichni prstem přejeli pod celým „slovem“ a vyslovili jej celé, nejprve pomalu, poté rychleji:

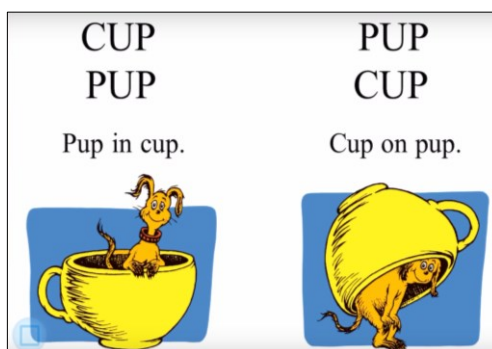
„Pig, Pat, cup, sip“

Obr. 4: Modelování pomocí fonematických schémat a žetonů

15. - 16. min.: Dril, rýmy

Dětem jsem ukázala zalaminovaný obrázek z knihy „One fish, two fish, red fish, blue fish“ (Geisel, 1988). Na čelní straně je jen obrázek, na zadní stejný obrázek s textem, který jsem dětem pomalu a zřetelně četla a děti jej sborově opakovaly.

Obr. 5: Minimální páry a rýmy pro hlásku /p/

17. - 18. min.: Pohybová hra

Vysvětlila jsem dětem česky, že si zahrajeme krátkou hru. Budu říkat slova, ony budou pečlivě poslouchat, a když uslyší ve slově hlásku /p/, mají vyskočit, otočit se dokola a zase si sednout.

„*Pat, pig, cup, sip, sit, pen, hen, picnic, apple.*“

19. - 20. min.: Spojování hlásek a znakování

Zeptala jsem se dětí, jak ukážeme hlásku /p/. Některé si to stále pamatovaly a ostatním připomněly. Česky jsem jim vysvětlila, že se nyní pokusíme z hlásek vytvářet krátká slovíčka, a že vždy, když vyslovíme /p/, uděláme přitom i gesto, které jsme se učili.

Pro připomenutí jsem připevnila obrázek s gestem na magnetickou stěnu a při každé hlásce /p/ jsem na něj ukázala.

Obr. 6: Motorické gesto pro hlásku /p/

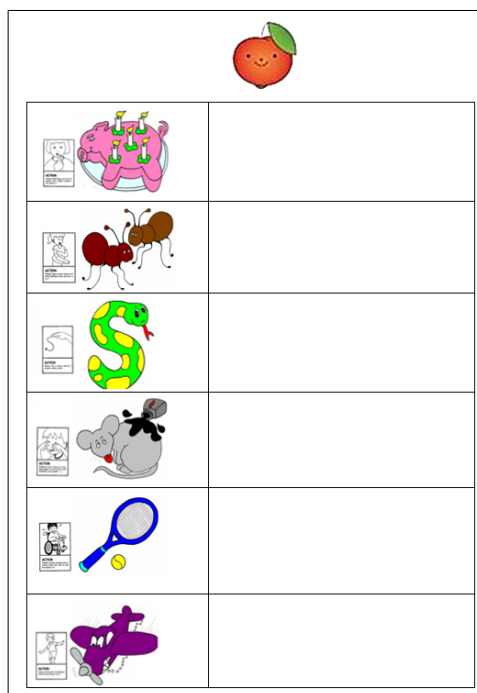
Poté jsem diktovala jednotlivé hlásky (děti hlásku vždy zopakovaly) a následně celé slovo:

- /p/ /a/ /t/pat
- /c/ /u/ /p/ cup
- /p/ /i/ /g/pig

21. - 25 min.: Hodnocení

Řekla jsem dětem, že toto byla pro dnešek poslední hra s angličtinou, že jim moc děkuji za skvělou spolupráci, a že bych je ještě chtěla poprosit, aby si každé z nich vzalo svoji magnetickou značku a připevnilo ji pod některý ze „smajlíků“ na zdi. Vysvětlila jsem krátce význam jednotlivých emotikonů a děti připevnily značky na zed'.

Poté jsem dětem rozdala jejich hodnoticí listy a každé zvlášť jsem požádala, aby mi zopakovalo hlásku i s pohybem, pokud si jej pamatuje. Pak si každé dítě vybralo dvě nálepky (jednu za hlásku a jednu za gesto) a nalepilo si je na list. Na závěr jsem se dětí zeptala, jaké hry si znovu zahrajeme zítra. Děti si vybraly pohybovou hru a „piknik“.

Obr. 7: Ukázka hodnoticího archu dětí

Závěrečné shrnutí aktivity (pedagogická reflexe):

Aktivity proběhly téměř přesně tak, jak jsem je naplánovala, jediným rušivým momentem byl příchod učitelky z jiné místnosti, při kterém děti vzhledly a začaly jí ukazovat, s čím pracují. Podařilo se mi však opět rychle přitáhnout jejich pozornost a pokračovat s další činností. Použití skutečných předmětů při popisu příběhu

se prokázalo jako velmi dobrá strategie, protože děti si ve spojení s haptickým vjemem jejich anglické názvy okamžitě zapamatovaly, navíc jablka a jablečný džus posloužily na konci lekce jako malá oslava, při které jsme znovu zapalovali a sfoukávali svíčky na „dortu“ a celá aktivita tak získala slavnostní nádech. Popěvek pro hlásku /p/ si děti ještě dlouho poté broukaly a na správném místě v písničce foukaly na svůj ukazováček, což považuji za důkaz dobře zvolené melodie a účinnosti této písničky. Krátké trvání a poměrně rychlé střídání jednotlivých činností v této aktivitě účinně udržovalo děti pozorné a zaujaté.

Největším překvapením pro mne byly reakce dvou a půl leté dívky a čtyřletého chlapce s vývojovou dysfázií, kteří se aktivity neplánovaně zúčastnili. Po celou dobu byli v kruhu s námi a plnili některé mých pokynů, některé z nich dokonce rychleji a/nebo lépe než sedmiletý chlapec s odkladem školní docházky. Při závěrečném hodnocení aktivity dětmi pomocí emotikonů se stalo, že 2,5 letá dívka řekla „líbilo“ a připevnila svou značku vedle zeleného emotikonu, namísto pod něj. Šestiletý chlapec, který i v průběhu lekce tuto dívku napodoboval, pak svou značku přidal napravo od její značky, tedy už téměř pod žlutý emotikon. Na můj dotaz, zda se mu hry líbily nebo ne, stále odpovídal že „*to chce udělat jako ona*“. Nebyla jsem schopná zjistit, zda chlapec rozumí pokynům a/nebo otázce. V další lekci, kdy dívka již nebyla přítomna, reagoval stejně jako ostatní děti. Je tedy otázka, zda chlapec skutečně činnosti hodnotil, nebo jen napodoboval ostatní děti, aniž by chápal, co dělají.

Pro následující den si děti vybraly „kamínky“ a „hru, jak jsme vyskakovali“.

4.3.2 Aktivita (lekce) č. 2

Téma: Oh look, the ants!

Datum realizace: 13. března 2019

Charakteristika dětí:

Lekci bylo přítomno 7 dětí ve věku 4-7 let, 3 chlapci a 4 dívky. Děti už od mého příchodu do mateřské školy vyjadřovaly, že se na angličtinu moc těší, motivace dětí k práci byla proto velmi snadná.

Cíle:

1. Rozvíjet fonematické uvědomování hlásky /a/
2. Podpořit správnou výslovnost hlásky /a/
3. Rozvíjet schopnost vyjádřit své mínění

Kompetence:

1. Děti dokážou provést správné gesto k hlásce /a/
2. Děti dokážou vyslovit hlásku /a/ správně
3. Děti dokážou rozlišit hlásku /a/ na začátku vybraných slov
4. Děti dokážou rozlišit hlásku /a/ na konci vybraných slov

Pedagogická strategie:

- **Organizační forma:** Řízená činnost
- **Metody:** Popis, rozhovor, pohybová hra
- **Metody na podporu výslovnosti:** Poslech písničky, dril, minimální páry, „Jedno z kola ven“, fonematické modelování, spojování hlásek
- **Prostředky a pomůcky:** Rekvizity k příběhu (deka, jam, obrázky mravenců), tablet, video: písnička z Jolly Phonics Songs pro hlásku /a/, video s rodilým mluvčím: výslovnost hlásky /a/, obrázek s gestem pro hlásku /a/, obrázek příběhu pro tuto lekci, seznam slov a frází k lekci, grafické hodnocení lekce dětmi, pozorovací arch, hodnotící list dětí.

Průběh výstupu:**1. - 2. min.: Písnička, opakování hlásky podle rodilé mluvčí**

S dětmi jsme se shromáždili v kruhu na dece. Na tabletu jsem jim pustila písničku Jolly Phonics Songs pro hlásku /a/. Děti nejdříve poslouchaly a na můj pokyn vyslovovaly /a/ /a/ /ants/ a napodobovaly gesto pro hlásku /a/. Pak jsem jim písničku zazpívala, aby ji slyšely pomaleji a zřetelněji.

Poté si děti poslechly krátkou ukázkou výslovnosti hlásky rodilou mluvčí na tabletu a opakovaly po ní.

3. - 5. min: Popis obrázku, rozhovor

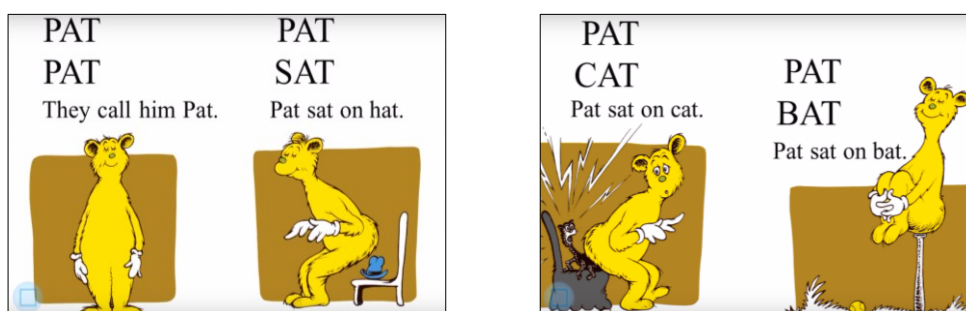
S použitím obrázku o velikosti A3 jsem popsala scénu, kterou děti již znaly z minulé lekce. Soustředila jsem se přitom na slova, která obsahují hlásku /a/.

„*Pat and Nick and Sam are on a picnic. Nick eats a sandwich. Sam eats an apple. See the apple? Oh, but look! The ants!*“ po dece jsem rozházela malé obrázky mravenců.

Ukázala jsem dětem gesto pro hlásku /a/: po levé ruce „běhám“ prsty pravé ruky „jako mravenci“ a gesto jsem doprovodila zvukem /a/ /a/ /ants/. „*Try with me. All together now.*“ Děti si berou mravence a napodobují gesto, hlásky a slovo.

6. - 7. min.: Minimální páry, dril, rýmy

Dětem jsem ukázala dva zalaminované obrázky z knihy „One fish, two fish, red fish, blue fish“ (Geisel, 1988). Několikrát jsem přečetla text ze zadní strany obrázku a děti jej sborově opakovaly.

Obr. 8: Minimální páry a rýmy pro hlásku /a/

8. - 9. min.: Dril

Česky jsem dětem vysvětlila, že teď budu říkat slova a ony je budou opakovat:

„*Ants, apple, bag, ham, sand*“

10. - 14. min.: Fonematické modelování

Děti si rozebraly modelovací schémata a žetony (kamínky). Vysvětlila jsem jim princip práce se schématem: do bílých polí schématu budou vkládat kamínky pro každou hlásku, kterou řeknu: pro hlásku /a/ černý kamínek, pro ostatní červený. Nejprve jsem vždy řekla celé slovo, pak jsem jej diktovala po hláskách, znovu jsme každou hlásku „přečetli“ a nakonec jsme prstem přejeli pod „slovem“ a vyslovili jej celé:

„*Bag, dad, ham, can*“

15. - 17. min.: Pohybová hra

Děti se posadily vedle sebe do řady. Česky jsem jim vysvětlila pravidla hry: postupně ukážu vždy 3 karty s obrázky a řeknu slovo (název věci, která je na obrázku). Když slovo NEBUDE v sobě mít hlásku /a/, děti vyběhnou a rukou se jí dotknou. Pak se vrátí na své místo.

- *rabbit, fish, cat*
- *sandwich, jam, cake*
- *hat, socks, balloon*
- *melon, apple, banana*

18. - 20. min.: Spojování hlásek a znakování

Znovu jsem s dětmi zopakovala gesta pro hlásku /a/ a hlásku /p/, kterou znají z minulé lekce, a česky vysvětlila, že nyní budu říkat hlásky, které děti zopakují. Při hlásce /a/ a /p/ budeme dělat správné gesto (přípevněné také na zdi). Potom hlásky spojíme do slova.

- /p/ /a/ /t/.....pat
- /t/ /a/ /p/ .....tap

- /n/ /a/ /p/ nap
- /h/ /a/ /t/hat

Protože děti reagovaly velmi dobře, zkusila jsem znázornit slabiku *pa* jen gesty. Dvě ze starších dětí byly schopny podle mých gest hlásky vyslovit a spojit do slabiky.

21. – 25. min.: Hodnocení

Připomněla jsem dětem, co jsme dnes v angličtině dělali (písnička, příběh, skládání slov, opakování slov, gesta, hra), poděkovala jsem jim za výbornou spolupráci a pozornost, kterou hrám věnovaly. Zeptala jsem se, zda si pamatují, co znamenají jednotlivé emotikony a připevnila jsem je na magnetickou stěnu. Děti pak připevnily své značky pod emotikon podle toho, jestli se jim lekce líbila nebo ne. Rozdala jsem jim jejich hodnoticí listy, s každým zvlášť jsem probrala, zda si pamatuje a umí vyslovit hlásku, kterou jsme se dnes učili, a udělat k ní správné gesto. Za každou odpověď si dítě mohlo vybrat jednu nálepku a připevnit si ji do políčka dnešní lekce.

Obr. 9: Hodnocení dětí pomocí emotikonů

Závěrečné shrnutí aktivity (pedagogická reflexe):

I když jsem v minulé lekci viděla zájem dětí o všechny připravené hry, příjemně mne překvapilo jejich nadšení do dnešní lekce. Děti samy začaly chystat místo pro výuku a přinesly velkou složku s pomůckami, o které věděly z minulé hodiny. Tentokrát byl přítomen i šestiletý chlapec, který se první lekce nezúčastnil. Znovu se v jeho případě ukázalo, že principy činností jsou pro děti snadno a napoprvé pochopitelné a jejich rychlé střídání udržuje děti pozorné a zaujaté. Chlapec má odklad školní docházky a je nesnadné jej udržet u jedné činnosti déle než 5 minut.

Druhý z chlapců s odloženou školní docházkou má obecně potíže s udržením pozornosti a nasloucháním pokynům učitele, proto jsem mu vždy před přechodem na další činnost položila ruku na rameno, vyčkala na oční kontakt a z rukou jsem mu vzala vše, co momentálně držel. Když nereagoval, jemně jsem mu stiskla ruku a krátce ji podržela ve své. Byl pak schopen se na chvíli „napojit“ a soustředit. V činnostech pak věnoval více pozornosti okrajovým věcem, jako je např. vzhled pomůcek, a možnosti běhat při hře s kartami. Vybíhal pak téměř pokaždé, když jsem obrázek položila na zem, aniž by to mělo spojitost s řešením úkolu. Vždy jsem ho vrátila na místo a slovo zopakovala. Tím se hra o něco protáhla, ale jelikož byla naplánována jako rychlá a krátká, ani toto zvolnění jí neubralo na dynamice.

Ačkoli jsem měla v plánu co nejvíce mluvit anglicky, pokyny ke složitějším činnostem jsem dětem vždy řekla nejprve anglicky, a pak znovu česky. Věřím, že tím, že se skladba lekcí do velké míry opakuje, budu moci v pozdějších lekcích i tyto pokyny říkat jen anglicky. Jak vyplývá z teoretické části této práce, v tomto projektu není mým cílem, aby děti začaly anglicky mluvit, ale aby procvičovaly výslovnost, intonaci a schopnost rozeznávat hlásky ve slovech. Pasivní porozumění jednoduchým anglickým větám a výrazům považuji za součást osvojování anglického jazyka.

4.3.3 Aktivita (lekce) č. 3

Téma: Oh look, the snake, and the spider!

Datum realizace: 15. března 2019

Charakteristika dětí:

Dnes se lekce zúčastnilo 7 dětí ve věku 4-7 let, 3 chlapci a 4 dívky. Stejně jako v minulé lekci, i dnes jsem se setkala s nadšením, když děti viděly, že přináším velké složky s pomůckami pro lekci angličtiny.

Cíle:

1. Rozvíjet fonemické uvědomování hlásky /s/
2. Podpořit správnou výslovnost hlásky /s/
3. Rozvíjet schopnost vyjádřit své mínění

Kompetence:

1. Děti dokážou provést správné gesto k hlásce /s/
2. Děti dokážou vyslovit hlásku /s/ správně
3. Děti dokážou rozlišit hlásku /s/ na začátku vybraných slov
4. Děti dokážou rozlišit hlásku /s/ na konci vybraných slov

Pedagogická strategie:

- **Organizační forma:** Řízená činnost
- **Metody:** Popis, rozhovor, pohybová hra
- **Metody na podporu výslovnosti:** Poslech písničky, dril, minimální páry, „Jedno z kola ven“, Fonemické modelování, spojování hlásek
- **Prostředky a pomůcky:** Rekvizity k příběhu (deka, obrázky hada a pavouků), tablet, video: písnička z Jolly Phonics Songs pro hlásku /s/, video s rodilým mluvčím: výslovnost hlásky /s/, obrázek s gestem pro hlásku /s/, obrázek příběhu pro tuto lekci, seznam slov a frází k lekci, grafické hodnocení lekce dětmi, pozorovací arch, hodnoticí list dětí.

Průběh výstupu:

1. - 2. min.: Písnička, opakování hlásky podle rodilé mluvčí

Děti samy nachystaly v herně deku a posadily se na ni. Na tabletu jsem jim pustila písničku Jolly Phonics Songs pro hlásku /s/. Děti nejdříve poslouchaly a na příslušném

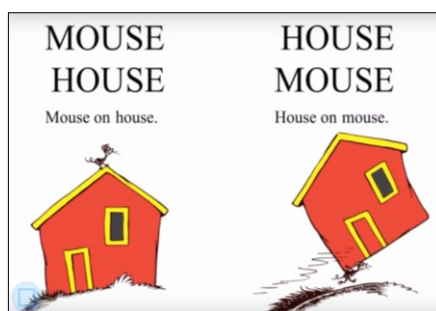
místě vyslovovaly „/sssss/“ a napodobovaly gesto pro hlásku /s/, pak jsem jim písničku zazpívala pomaleji a s důrazem na zřetelnou výslovnost. Poté si děti poslechly rodilou mluvčí na tabletu a opakovaly krátkou ukázkou výslovnosti hlásky po ní.

3. - 5. min: Popis obrázku, rozhovor

Ukázala jsem jim obrázek dnešní lekce a řekla: „*Today, we have a...*“ a děti doplnily „*picnic*“. „*What can we see here?*“ Děti odpovídají „*apple, jam, ants*“. „*Pat and Nick and Sam are on the picnic. The sun shines. Nick eats a sandwich. Oh, but look! A snake!*“ Pohybovala jsem mezi sedícími dětmi obrázkem hada, pak jsem s ním ukázala gesto pro hlásku /s/: vlnitý pohyb ruky nahoru a dolů se zvukem /sssss/. „Mezi dětmi jsem rozhodila obrázky pavouků: „*Oh, look, the spiders!*“ Děti si s nimi chvíli hrály, přičemž podle mých pokynů napodobovaly gesto a hlásku.

6. - 7. min.: Minimální páry, dril, rýmy

Dětem jsem ukázala dva zalaminované obrázky z knihy „*One fish, two fish, red fish, blue fish*“ (Geisel, 1988). Četla jsem text ze zadní strany obrázku a děti jej sborově opakovaly.

Obr. 10: Minimální páry pro hlásku /s/

8. - 11. min.: Pohybová hra („Jedno z kola ven“)

Děti se postavily do řady za sebe. Na zem jsem položila řadu tří obrázků a řekla příslušná anglická slova. Společně s dítětem, které bylo na řadě, jsme si řekli, které slovo z trojice NEOBSAHUJE hlásku /s/. Potom děti jedno po druhém po obrázcích šly „jako po kamenech“ s tím, že měly slovo, které hlásku /s/ neobsahuje, přeskočit.

- *spider, fish, tiger*

- *sandwich, jam, cake*
- *hat, socks, balloon*
- *elephant, duck, spider*

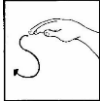

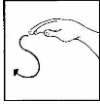

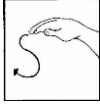

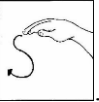
12. - 14. min.: Fonematické modelování

Děti si rozebraly modelovací schémata a žetony (kamínky). Připomněla jsem jim princip práce se schématem: do bílých polí schématu budou vkládat kamínky pro každou hlásku, kterou řeknu: pro hlásku /a/ černý kamínek, pro ostatní červený. Nejprve jsem vždy řekla celé slovo, pak jsem jej diktovala po hláskách, znovu jsme každou hlásku „přečetli“ a nakonec jsme prstem přejeli pod „slovem“ a vyslovili jej celé.

„*Six, sit, see, sad*“

15. - 17. min.: Spojování hlásek a znakování

Znovu jsem s dětmi zopakovala gesta pro hlásku /a/ a hlásku /p/, kterou znají z minulé lekce, a česky vysvětlila, že nyní budu říkat hlásky, které děti zopakují. Při hláskách /a/ a /p/ budeme dělat správné gesto (přípevněné také na zdi). Potom hlásky spojíme do slova.

- /s/ /i/ /p/ sip
- /s/ /a/ /t/sat
- /s/ /i/ /t/sit
- /c/ /a/ /t/ /s/ cats

18. - 19. min.: Dril

Anglicky a poté česky jsem dětem vysvětlila, že teď budu říkat slova a ony je budou opakovat.

„*Spider, snake, sun, sandwich, sit, stop, silence, cats*“

20. – 25. min.: Hodnocení

Zeptala jsem se dětí, jestli si vybaví, co jsme dnes dělali a jak se jim činnosti líbily. Děti si vzpomněly na většinu z nich a celkově dnešní „angličtinu“ ohodnotily zeleným „smajlíkem“. Své archy s nálepkami si mezi sebou děti rozdaly samy a předháněly se, kdo půjde předvést dnešní hlásku jako první.

Obr. 11: Hodnocení dětí pomocí emotikonů

Závěrečné shrnutí aktivity (pedagogická reflexe):

V této fázi, tzn. po absolvování tří lekcí a třech opakováních, již děti typy činností znají a není jim třeba dlouze vysvětlovat jejich princip a způsob práce. Při delší práci s modelovacím schématem se občas stane, že se dva chlapci s odloženou školní docházkou přestanou soustředit a hrají si s kamínky. Proto jsem připravenou sadu slov zkrátila na 4 a činnost jsme vystřídali jinou. Spojování hlásek za pomoci znakování je v této fázi stále ještě jen opakováním a upevňováním výslovnosti jednotlivých hlásek, kromě jednoho chlapce zatím žádné jiné dítě nedokáže hlásky spolehlivě spojit do slabiky nebo slova. Pokud bude mateřská škola v programu pokračovat i po skončení tohoto projektu, hry se spojováním hlásek by mohly být jedna z aktivit, které by se daly zařadit do krátkých her používaných při přechodu z jedné činnosti do jiné v průběhu dne. Zájem dětí by se dal také posilovat tím, že by se taková hra uváděla jako hádanka, kterou by učitelka dětem podávala s určitým „dramatickým efektem“.

4.3.4 Aktivita (lekce) č. 4

Téma: Oh look, the mouse!

Datum realizace: 18. března 2019

Charakteristika dětí:

Dnes se aktivitu zúčastnilo 6 dětí, chlapec s diagnózou PAS neměl o činnosti zájem. Průběh lekce poněkud ztěžovala přítomnost mnoha menších dětí v herně, protože jsem kvůli jiným povinnostem začala s lekcí o něco později než obvykle. Většina dětí ale respektovala náš „anglický kroužek“ a hrály si v odlehlejší části herny, také zúčastněné děti se po většinu času soustředily na naši práci. Po celou dobu u nás také pobyl dvouletý chlapec, kterého zaujaly naše pomůcky a odlišný jazyk, v práci nás ale nijak nerušil.

Cíle:

1. Rozvíjet fonemické uvědomování hlásky /i/
2. Podpořit správnou výslovnost hlásky /i/
3. Rozvíjet schopnost vyjádřit své mínění

Kompetence:

1. Děti dokážou provést správné gesto k hlásce /i/
2. Děti dokážou vyslovit hlásku /i/ správně
3. Děti dokážou rozlišit hlásku /i/ na začátku vybraných slov
4. Děti dokážou rozlišit hlásku /i/ na konci vybraných slov

Pedagogická strategie:

- **Organizační forma:** Řízená činnost
- **Metody:** Popis, rozhovor, pohybová hra
- **Metody na podporu výslovnosti:** Poslech písničky, dril, minimální páry, „Jedno z kola ven“, fonemická modelovací schémata, spojování hlásek
- **Prostředky a pomůcky:** Rekvizity k příběhu (deka, obrázky myši), plyšová myš, tablet: písnička z Jolly Phonics Songs pro hlásku /i /, video s rodilým mluvčím: výslovnost hlásky /i/, obrázek s gestem pro hlásku /i/, obrázek příběhu pro tuto lekci, seznam slov a frází k lekci, grafické hodnocení lekce dětmi, pozorovací arch, hodnoticí list dětí.

Průběh výstupu:

1. - 2. min.: Písnička, opakování hlásky podle rodilé mluvčí

Dětem jsem na tabletu pustila písničku Jolly Phonics Songs pro hlásku /i/. Písnička se ukázala jako těžká a rychlá. Zazpívala jsem ji dětem sice i pomaleji, ale poněkud velké množství slov děti odrazovalo od jejího napodobování. Při opakování jsme se tedy soustředili jen na vyslovování hlásky „/i/ /i/ /i/ /i/ /i/ /i/ /i/“. Poté si děti poslechly krátkou ukázkou výslovnosti hlásky rodilou mluvčí na tabletu a následně ji několikrát opakovaly.

3. - 5. min: Popis obrázku, rozhovor

Ukázala jsem jim obrázek dnešní lekce a řekla: „*What is it?*“ a děti doplnily „*picnic*“. „*What can we see on the picture?*“ Děti odpovídají „*apple, jam, sun, Sam, Pat, pink, pig, banana.*“ „*Pat and Nick and Sam are on the picnic. The sun shines. Sam eats an apple. Oh, but look! A mouse!*“ Na scénu jsem přidala plyšovou myš a na deku jsem položila několik obrázků myši, pak jsem dětem ukázala gesto pro hlásku /i/: pohyby prstů před obličejem „jako fousky myši“. „*Try with me. All together now.*“ Děti pak podle mých pokynů napodobovaly hlásku spolu s gestem. Pak si chvíli volně hrály s rekvizitami.

6. - 8. min.: Minimální páry, dril, rýmy

Anglicky, a poté česky, jsem dětem vysvětlila, že teď budu říkat slova a ony je budou opakovat:

„*Ink, itchy, igloo, sit, drink, win, hit, big*“

9. - 12. min.: Fonematické modelování

Na můj pokyn jeden z chlapců rozdál dětem modelovací schémata a jiný barevné karmínky – tři červené a jeden černý. Dnes jsem již princip práce dětem vysvětlovat nemusela, mohla jsem hned začít diktovat slova: „*Ready? The word is...*“ Nejprve jsem vždy řekla celé slovo, pak jsem jej diktovala po hláskách, znovu jsme každou hlásku „přečetli“ a nakonec jsme prstem přejeli pod „slovem“ a vyslovili jej celé:

„*Six, sit, ink, bit*“

Každé ze slov jsem potom zopakovala po hláskách a při hlásce /i/ jsme s dětmi prováděli příslušné gesto.

13. - 15. min.: Pohybová hra („Jedno z kola ven“)

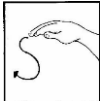

Děti se postavily do kruhu. Pomalu a zřetelně jsem říkala dvojice slov, z nichž vždy jedno obsahovalo hlásku /i/. Úkolem dětí bylo sednout si, když uslyší slovo, které OBSAHUJE hlásku /i/. Jakmile všechny děti sedí, učitelka spolu s nimi slovo zopakuje. Zvolila jsem jednoslabičná slova, ale protože děti vždy reagovaly správně, na konci jsem zařadila i dvojici dvojslabičných slov. Abych ještě zvýšila koncentraci dětí, občas jsem mezi slovy řekla „Inky“ a na tento povel děti vyběhly a v blízkém okolí našeho kroužku hledaly obrázek myši, schovaný tak, aby jej šlo snadno nalézt.

- *ink, bank*
- *king, kite*
- *sit, bat*
- *itchy, butcher*

16. - 19. min.: Spojování hlásek a znakování

Na magnetickou zeď jsem připevnila obrázek gesta pro hlásky /i/, /p/, /s/ a /a/. Všechny jsme je s dětmi zopakovali, a pak jsme hráli hru na spojování hlásek do slov.

Každou hlásku jsem nejprve sama, potom s dětmi, vyslovila a naznačila gestem, pak jsme slovo řekli celé:

- /s/ /i/ /p/ sip
- /p/ /i/ /t/pit
- /s/ /i/ /t/sit
- /i/ /n/ /k/ink
- /b/ /i/ /t/bit

Nakonec jsem zkusila jen ukázat gesta (bez vyslovené hlásky) pro hlásku /s/ a /i/, přičemž děti podle nich vyslovily danou hlásku. Zeptala jsem se pak, jak zní dohromady. Dvě předškolní dívky hlásky dokázaly spojit do slabiky *si*.

20. – 25. min.: Hodnocení

Děti se o hodnocení hlásily samy, rozdaly si svoje listy a předháněly se, kdo mi půjde říct hlásky a ukázat gesta jako první. Přišlo i pár menších dětí, které také chtěly nálepku. Poděkovala jsem dětem za pozornost a dobrou práci. Zeptala jsem se, zda si pamatují, co znamenají jednotlivé emotikony, přičemž jsem je úmyslně na zeď připevnila v nesprávném pořadí (zelený, červený, žlutý). Děti však již přesně věděly, co který z nich znamená, a připevnily své značky pod zelený emotikon.

Závěrečné shrnutí aktivity (pedagogická reflexe):

Díky neplánovanému časovému posunu aktivity do doby, kdy jsou přítomny také již menší děti, které se po probuzení přesunuly do stejné herny, jsem zjistila, že aktivity jsou pro děti natolik motivující, že jsou schopné se soustředit i v hlučnějším prostředí. Ačkoli se vždy snažím pro práci dětí zajistit kvalitní prostředí, kde je nebudou rušit žádné vnější vlivy, tentokrát jsem takto neplánovaně učinila „pokus“, zda dětmi vyjadřované nadšení pro angličtinu vydrží i v poněkud obtížnějších podmínkách. Ukázalo se, že ano, což vnímám jako cenné hodnocení vytvořené lekce.

Písnička pro hlásku /i/, převzatá z programu Jolly Phonics, byla pro děti nesnadná, takže si ji nezapamatovaly. V odpoledních hodinách, když jsme se všemi dětmi zpívali při kytarě české dětské písničky, se chlapci, kteří se účastnili anglické lekce, dožadovali písničky pro hlásky /a/ a /s/. Ačkoli i tyto písničky obsahují text, kterému děti nerozumí, jejich melodie (melodie tradičních dětských anglických písní) jsou i pro české děti přitažlivé a snadno zapamatovatelné a text jsou děti schopné do jisté míry napodobovat. Mají pak pocit, že „umí anglicky“, což má na jejich motivaci pozitivní dopad. Pokud se v dané mateřské škole bude vytvářet celoroční program podpory fonemického uvědomování pro anglický jazyk, některé písně bude potřeba změnit, a to buď jen text, nebo i melodii.

4.3.5 Aktivita (lekce) č. 5

Téma: Oh look, an aeroplane!

Datum realizace: 20. března 2019

Charakteristika dětí:

Děti spontánně začaly chystat pomůcky k lekci v momentě, kdy mně uviděly vcházet do herny. Dnes se lekce účastnilo 6 dětí – 4 předškolní a 2 čtyřleté „nespící“ dívky. Na práci jsme měli klid, po celou dobu nás nevyrušil žádný příchozí či odcházející a děti se na činnosti soustředily. I chlapec s poruchami soustředění dnes reagoval na všechny pokyny rychle a správně. Bylo vidět, že si pamatuje i hodně z minulých lekcí, přestože jej vždy zhruba po minutě zaujalo něco jiného než nabízené aktivity. Dnes překonal i svoji potřebu předvádět se před ostatními a velice dobře spolupracoval. Ostatní děti byly také soustředěné a celá lekce tak proběhla v aktivním, pracovním a příjemném duchu.

Cíle:

1. Rozvíjet fonemické uvědomování hlásky /n/
2. Podpořit správnou výslovnost hlásky /n/
3. Rozvíjet schopnost vyjádřit své mínění

Kompetence:

1. Děti dokážou provést správné gesto k hlásce /n/
2. Děti dokážou vyslovit hlásku /n/ správně
3. Děti dokážou rozlišit hlásku /n/ na začátku vybraných slov
4. Děti dokážou rozlišit hlásku /n/ na konci vybraných slov

Pedagogická strategie:

- **Organizační forma:** Řízená činnost
- **Metody:** Popis, rozhovor, pohybová hra
- **Metody na podporu výslovnosti:** Poslech písničky, dril, minimální páry, „Jedno z kola ven“, fonemické modelování, spojování hlásek
- **Prostředky a pomůcky:** Rekvizity k příběhu (deka, obrázky hada, pavouků, mravenců a myši), papírové vlaštovky, tablet, video: písnička z Jolly Phonics Songs pro hlásku /n /, video s rodilým mluvčím: výslovnost hlásky /n/, obrázek s gestem pro hlásku /n/, obrázek

příběhu pro tuto lekci, seznam slov a frází k lekci, grafické hodnocení lekce dětmi, pozorovací arch, hodnoticí list dětí.

Průběh výstupu:

1. - 2. min.: Písnička, opakování hlásky podle rodilé mluvčí

Lekci jsme opět začali poslechem písničky Jolly Phonics Songs pro hlásku /n/ z tabletu. Písnička pro /n/ byla pro děti jedna nejsnazších, se kterými se zatím potkaly a po prvním poslechu ji byly schopny do určité míry opakovat. Podařilo se jim na správných místech písničky „zpívat“ /nnnnnnn/ a předvádět gesto pro /n/.

Poté děti chvíli na tabletu sledovaly výslovnost hlásky /n/ rodilou mluvčí („/n/ /n/ /net/“), pak jsme totéž opakovali spolu.

3. - 5. min: Popis obrázku, rozhovor

Na „piknikové“ dece jsme s dětmi rozložili rekvizity naší scény (papírový dort ve tvaru prasátka se svíčkami, jablka, obrázky zvířat z minulých lekcí). S pomocí velkého obrázku k této lekci jsem zopakovala úvodní věty a anglicky se děti zeptala dětí, co na obrázku vidí. Děti ukazovaly na obrázku jednotlivé věci a pojmenovávaly je anglicky. Vyprávěla jsem: „*Pat and Nick and Sam are on a picnic. It is a sunny day. They have a sandwich, a pink pig cake, the apples. They have a good time. But suddenly they all hear a big noise. What is it? Look, there is an aeroplane flying over our heads!*“ Ukázala jsem na letadlo na obrázku a zopakovala „*aeroplane*“. Děti po mne slovo zopakovaly a následně opakovaly i gesto pro /n/, které jsem jim ukázala: roztáhnou obě ruce „jako letadlo“ a gesto doprovodí zvukem /nnnnn/.

6. - 8. min.: Minimální páry, dril, rýmy

Děti po mně opakovaly jednotlivá slova:

„*Net, nap, no, pan, fan, can, aeroplane, honey*“

9. - 12. min.: Fonematické modelování

Děti podle mého diktátu skládaly kamínky do schématu stylem jeden kamínek = jedna hlásky. Pro hlásku /n/ černý kamínek, pro ostatní červený. Po každém poskládaném slovu jsme jej všichni společně zopakovali ještě jednou celé:

„*Net, nap, sun, can, pan, ink*“

13. - 15. min.: Pohybová hra

Na zem jsem položila obrázky gest k hláskám /p/ /a/ /s/ /i/ /n/, v dostatečné vzdálenosti mezi nimi. Každé dítě dostalo papírovou vlašťovku („letadlo“) jiné barvy. Děti se postavily vedle sebe do řady. Pomalu a zřetelně jsem vyslovila vždy jednu hlásku a děti se snažily vlašťovkou zasáhnout obrázek s příslušným gestem pro tuto hlásku.

16. - 19. min.: Spojování hlásek a znakování

Pomalu a zřetelně jsem říkala jednotlivé hlásky a ukazovala přitom jejich gesta, děti po mně každou zopakovaly. Nakonec jsem řekla celé slovo a děti jej opět zopakovaly.

- /s/ /i/ /n/sin
- /n/ /i/ /p/nip
- /n/ /a/ /p/nap
- /i/ /n/ /k/ink

20. – 25. min.: Hodnocení

Závěr lekce proběhl již téměř bez mého řízení. Děti si ze zásobníku pomůcek k lekci vybírají své značky, připevňují je na stěnu – opět všechny pod zelený emotikon, označující, že se jim lekce líbila, rozdávají si své archy s nálepkami, chodí mi říct a gestem ukázat dnešní hlásku. Na zítřejší den si nejvíce z nich vybírá papírové vlašťovky. Na závěr jsme si poděkovali za pěknou společnou chvíli.

Závěrečné shrnutí aktivity (pedagogická reflexe):

Jeden z chlapců s odloženou školní docházkou dokázal ve všech případech hlásky spojit do slov, ostatní děti tuto dovednost prozatím zcela neovládají. Přesto však po téměř dvou týdnech lekcí vnímám určitý pokrok a občas úspěšnou snahu předškolních dětí spojit alespoň dvě hlásky.

4.3.6 Aktivita (lekce) č. 6

Téma: Let's play tennis!

Datum realizace: 22. března 2019

Charakteristika dětí:

Je poměrně obvyklé, že v pátek se již děti nesoustředí tak, jako v dřívějších dnech v týdnu, a dnes tomu bylo právě tak. Ačkoli se děti radostně seběhly a začaly chystat místo pro naši angličtinu, po chvíli si některé z nich začaly hrát s pomůckami, otáčely se za dětmi přicházejícími z ložnice a bylo potřeba je stále vracet k naší činnosti. Rozhodla jsem se proto všechny činnosti zkrátit.

Cíle:

1. Rozvíjet fonemické uvědomování hlásky /t/
2. Podpořit správnou výslovnost hlásky /t/
3. Rozvíjet schopnost vyjádřit své mínění

Kompetence:

1. Děti dokážou provést správné gesto k hlásce /t/
2. Děti dokážou vyslovit hlásku /t/ správně
3. Děti dokážou rozlišit hlásku /t/ na začátku vybraných slov
4. Děti dokážou rozlišit hlásku /t/ na konci vybraných slov

Pedagogická strategie:

- **Organizační forma:** Řízená činnost
- **Metody:** Popis, rozhovor, pohybová hra
- **Metody na podporu výslovnosti:** Poslech písničky, dril, minimální páry, „Jedno z kola ven“, fonemická modelovací schémata, spojování hlásek.
- **Prostředky a pomůcky:** Rekvizity k příběhu (deka, obrázky hada a pavouků), tablet, video: písnička z Jolly Phonics Songs pro hlásku /t/, video s rodilým mluvčím: výslovnost hlásky /t/, obrázek s gestem pro hlásku /t/, obrázek příběhu pro tuto lekci, seznam slov a frází k lekci, grafické hodnocení lekce dětmi, pozorovací arch, hodnoticí list dětí.

Průběh výstupu:

1. - 2. min.: Písnička, opakování hlásky podle rodilé mluvčí

Děti si poslechly v tabletu písničku Jolly Phonics Songs pro hlásku /t/. Pak jsem písničku zazpívala ještě jednou sama, a to pomaleji, a děti na příslušném místě spolu se mnou dělaly gesto pro /t/ (otáčení hlavy zleva doprava a zpět – „jako když sledujeme tenis“) a vyslovují „/t/ /t/ /t/.../t/ /t/ /t/“

Pak jsme v tabletu sledovali krátké video s rodilou mluvčí, vyslovující „/t/ /t/ /tennis/“ a několikrát jsme jej zopakovali.

3. - 4. min: Popis obrázku, rozhovor

Na dece k našemu „pikniku“ byly všechny dosavadní rekvizity. Na obrázku jsem dětem ukazovala předm a ony je už samy pojmenovávaly: „*Picnic, ants, spiders, mouse, snake, sandwich, banana, aeroplane, cake, Pat, Sam, Nick.*“ Vyprávěla jsem: „*Sam, Nick and Pat have a picnic but there are the ants, the spiders, the snake, the mouse, and also the noisy aeroplane, so Pat said: Nick, Sam, let's go play tennis now!*“ Znovu jsem dětem ukázala gesto pro /t/: hlava se otáčí zleva doprava a zpět a doprovázíme jej zvukem /t/ /t/ /t/. „*Try with me. All together now.*“ Děti opakují „/t/ /t/ /t/“.

5. min.: Dril

Děti po mně opakovaly jednotlivá slova.

„*Tap, tip, toe, tin, cat*“

6. - 8. min.: Fonematické modelování

Slova, která jsme skládali dnes, byla:

„*Tip, tin, net*“

9. - 11. min.: Pohybová hra („Jedno z kola ven“)

Děti stály v kruhu. Do kruhu jsem vhodila velkou molitanovou kostku, na jejíchž stranách byly obrázky symbolů jednotlivých hlásek (had = /s/, mravenci = /a/, dort = /p/, myš = /i/, tenisová raketa = /t/, letadlo = /n/). Zároveň jsem ukázala na jedno z dětí, a to pak příslušnou hlásku řeklo. Pak dítě hodilo kostkou a určilo dalšího v řadě.

12. - 16. min.: Spojování hlásek a znakování

Protože děti již umí znakovat a vyslovovat 6 hlásek, můžeme zkusit skládat celá slova z hlásek podle jejich motorických znaků. Ukázala jsem postupně gesta pro 3 hlásky, děti přitom hlásku řekly nahlas. Poté jsme hlásky řekli ještě jednou, a pak jsem se zeptala, zda někdo dokáže říct celé slovo najednou.

- /t/ /i/ /n/ tin
- /t/ /a/ /p/ tap
- /t/ /i/ /p/ tip

17. – 19. min.: Hodnocení

Zopakovali jsme, co jsme dnes dělali, a dětem jsem poděkovala za dobrou práci, i když je už pátek, těšíme se na víkend venku a je pro nás těžké se soustředit na práci v herně. Rozdala jsem jim hodnoticí archy a děti za mnou po jednom chodily ukázat dnes naučenou hlásku (zvuk a gesto), říct, co se jim dnes nejvíce líbilo a dát svou značku pod emotikon.

Závěrečné shrnutí aktivity (pedagogická reflexe):

Díky improvizovanému zkrácení aktivit se mi podařilo udržet pozornost dětí po celou dobu lekce, i když se na začátku zdálo, že dnes nebudu mít u dětí s lekcí úspěch. Nejvíce děti ztrácely kontakt s činnostmi při práci s modelovacím schématem a žetony (kamínky), braly si další kamínky a měly tendenci si s nimi hrát, pokládat je na různá místa schématu, schovávat si je do kapes apod. Proto jsem původní seznam sedmi slov zkrátila na čtyři. Pohybová hra (házení kostkou) děti poněkud probrala.

5 EVALUACE PROJEKTU

Mezi možnými typy evaluací projektu jsem zvolila evaluaci procesů, protože při daném (omezeném) rozsahu aktivit není možné účinně působit na rozvoj fonemického uvědomování dětí tak, aby se rozdílly oproti původnímu stavu daly přesvědčivě rozeznat.

Je však možné ověřovat proces, tj. zda a jak byly naplánované činnosti realizovány, jak tyto činnosti přispívaly k naplnění cílů projektu, jaký měly dopad na subjekty projektu atd. „*Evaluace procesu tak umožňuje identifikovat příčiny případných selhání při implementaci... programu.*“ (INESAN, 2012)

Evaluace byla realizována třemi metodami:

- Hodnocením dětí prostřednictvím grafických emotikonů
- Pozorováním přihlížející učitelkou za pomoci pozorovacího archu pro každou lekci
- SWOT analýzou, provedenou spolu s pozorující učitelkou

Při plánování projektu jsem se pokoušela získat od učitelky anglického jazyka, která využívá metodu Jolly Phonics na základní škole, hodnocení mnou vytvořených didaktických materiálů. To se ale bohužel vzhledem k její časové zaneprázdněnosti nepodařilo.

5.1 Evaluace provedená dětmi

Pro hodnocení projektu, tj. měření schopnosti zvolených činností děti zaujmout, motivovat a udržet jejich pozornost, je pro mne důležitý názor samotných dětí. Zvolila jsem metodu grafického hodnocení, kterou popsal R. Čapek v publikaci *Moderní didaktika* (2015, str. 541), protože dle jeho mínění je tato metoda pro děti zábavná, srozumitelnější, než by mohly být jednotlivé otázky pokládané dětem, a děti při ní mají v odpovědi velkou volnost. Čapek v příkladech uvádí řadu pěti emotikonů vyjadřujících posloupnost (do nejlepšího hodnocení po nejhorší), přičemž tato posloupnost musí být dětem zřejmá. Pro svou realizaci hodnocení jsem však zvolila jen třístupňovou škálu vyjádřenou třemi velmi jednoduchými emotikony, protože výběr mezi více značkami, zvláště pokud by byly výtvarně atraktivní, by mohl děti mást a mohly by se soustředit na to, jak se jim líbí jednotlivé obrázky, namísto hodnocení lekce.

Obr. 12: Emotikony pro hodnocení dětmi

Emotikony jsem na konci každé lekce připevnila na magnetickou zeď, dětem jsem připomněla smysl jednotlivých značek a vyzvala je, aby připevnilly své vlastní magnetické značky pod ten „smajlík“, který vyjadřuje, jak se jim právě proběhlá lekce líbila, případně nelíbila. Při hodnocení jednotlivých lekcí na závěr každé z nich všechny děti vždy hodnotily aktivity pozitivně (zeleným emotikonem). Je možné, že jejich reakce byly ovlivněny chováním ostatních dětí a nelze zaručit, že by při hodnocení bez tohoto vlivu nereagovaly jinak. Z jejich nadšení a vyžadování opakování her i později při volných hrách však usuzuji, že aktivity byly vytvořeny vhodným způsobem, byly pro děti atraktivní a troufám si tvrdit, že ve většině z nich vzbudily zájem o učení se anglickému jazyku.

Tabulka 4: Slovní hodnocení činností provedené dětmi

Činnost	Vyjádření dětí
Písnička (Jolly song) + opakování hlásky	/p/ „Písnička se mi líbí“ /a/ „To je hezká písnička.“ „Už ji umím.“ /s/ „Jé, tu písničku znám.“ /i/ „Tahle písnička není moc dobrá.“ „Nerozumím, co se tam zpívá“ /n/ „Pěkná písnička.“ /t/ „To jsem uměl hned.“ „No jo, dobrá je ta písnička celkem.“
Popis + rozhovor	„Ten dort je hezký.“ „Mně se líbilo, jak jsme sfoukávali ty svíčky.“ „A že jsme měli jablka a džusíky.“ „Mně se líbili ti mravenci.“ „Ten had byl dobrý, ale škoda, že nebyl barevný.“ „Ale <i>spider</i> byl dobrý.“ „Mně se nejvíc líbila ta myška.“
Opakování slov podle učitelky	„Líbí se mi, že umím ty slovíčka.“
Rozlišování hlásek + modelovací schémata	„Mně se moc líbí ty kamínky.“ „Mně se líbí ten modrý obrázek“ „Mně červený.“ „Mně se líbí ty kamínky a tenhle obrázek.“ „Mně to bavilo.“
Minimální páry + rýmování	„Ten obrázek je srandovní.“ „Mně se líbí, že umím říkat celou větu.“
Spojování hlásek podle znakování	„To bylo trochu těžké.“ „Mně se líbí, že to umím spojit. Je to lehké pro mě.“ „No, já nevím.“
Pohybová hra	„Zahrajeme si tu hru ještě jednou?“ „Mně se líbí ty obrázky.“ „Mohli jsme závodit, jak jsme přeskakovali.“ „Mi se líbily ty vlaštovky.“ „Ale moc nelítaly teda.“ „Mně se líbilo, že jsem byl dneska nejlepší a všechno jsem uhodl správně.“ „Dobré, jak jsme hráli s kostkou.“
Hodnocení lekce	„Líbí se mi ty nálepky“ „Ty obrázky jsou přehozené, nejdřív je tu tenis, ale my jsme dělali letadlo.“ „Já bych chtěl znovu dělat piknik a sendviče.“ „Budeme dělat angličtinu zase? Já bych chtěla.“ „Jo, líbilo.“

5.2 Evaluace provedená pozorující učitelkou

Každé lekci byla přítomna učitelka dané mateřské školy, která průběh aktivit pozorovala, aniž by do nich jakkoli zasahovala. K dispozici měla předem vytvořený níže zobrazený pozorovací arch pro každou aktivitu (lekcí). Jako hodnoticí škálu jsem zvolila řadu 1-5, kde 1 je nejlepší a 5 nejhorší hodnocení.

POZOROVACÍ ARCH

lekcce „Oh look, the spiders! And a snake!“

AKTIVITA:	Děti udržely pozornost po celou dobu aktivity	Děti správně reagojí na pokyny učitelky	Pomůcky byly pro aktivitu přiměřené *	Prostor byl pro aktivitu vhodný	Délka trvání byla pro aktivitu přiměřená
Pisnička (Jolly song /s/) + opakování hlásky					
Vyprávění příběhu + gesto k hlásce					
Opakování slov podle učitelky					
Rozlišování hlásek + modelovací schémata					
Pohybová hra					
Spojování hlásek podle znakování					
Hodnocení lekce					
Poznámky:					

* názorné, pro děti atraktivní, efektivně podporující danou aktivitu

CÍLE LEKCE	/p/	/a/	/s/	/i/
	[počet dětí, pro které výrok platí/ celkový počet dětí]			
Děti dokážou provést správné gesto k hlásce				
Děti dokážou vyslovit hlásku správně				
Děti rozliší hlásku na začátku vybraných slov				
Děti rozliší hlásku na konci vybraných slov				

Obr. 13: Příklad pozorovacího archu aktivity

Protože arch uvádí jednotlivé činnosti jen pod názvem metody výuky výslovnosti, kterou daná činnost využívala, měla učitelka k dispozici také plány všech lekcí, kde mohla nalézt popisy všech činností spolu s názvem příslušné metody. Před započítáním realizace aktivit jsme je spolu s touto učitelkou společně probraly, aby v momentě hodnocení neměla učitelka pochyby, zda správně identifikuje jednotlivé činnosti.

V následující tabulce uvádím souhrn hodnocení z pozorovacích archů všech lekcí po jednotlivých činnostech a hláskách. V posledních dvou sloupcích a řádku lze vyčíst průměrné a celkové hodnocení.

Tabulka 5: Souhrnné hodnocení pomocí pozorovacího archu

	hláska	Děti udržely pozornost po celou dobu aktivity	Děti správně reagují na pokyny učitelky	Pomůcky byly pro aktivitu přiměřené *	Prostor byl pro aktivitu vhodný	Délka trvání byla pro aktivitu přiměřená	Průměrné hodnocení	
Písnička (Jolly song) + opakování hlásky	p	2	2	2	1	1	1,6	1,40
	a	1	2	1	1	1	1,2	
	s	1	1	2	1	1	1,2	
	i	1	2	3	2	2	2	
	n	1	1	1	1	1	1	
	t	1	2	1	2	1	1,4	
Popis obrázku + rozhovor	p	1	3	1	2	1	1,6	1,47
	a	1	2	1	2	2	1,6	
	s	1	1	2	1	3	1,6	
	i	1	1	1	2	1	1,2	
	n	1	1	1	1	1	1	
	t	2	3	1	2	1	1,8	
Opakování slov podle učitelky	p	1	1	1	1	1	1	1,20
	a	1	1	1	1	1	1	
	s	2	1	1	1	1	1,2	
	i	1	1	1	2	2	1,4	
	n	1	1	1	1	1	1	
	t	2	2	1	2	1	1,6	
Rozlišování hlásek + modelovací schémata	p	2	2	1	1	1	1,4	1,43
	a	1	2	1	1	1	1,2	
	s	1	2	1	1	1	1,2	
	i	1	2	1	2	1	1,4	
	n	1	1	1	1	2	1,2	
	t	3	2	1	2	3	2,2	
Minimální páry + rýmování	p	1	1	1	1	1	1	1,33
	a	1	1	1	1	1	1	
	s	1	1	3	1	2	1,6	
	i	2	1	1	2	1	1,4	
	n	1	1	1	1	1	1	
	t	3	1	1	2	3	2	
Pohybová hra	p	1	1	1	1	1	1	1,23
	a	2	2	1	1	1	1,4	
	s	2	2	1	1	1	1,4	
	i	1	1	1	2	1	1,2	
	n	1	1	2	1	1	1,2	
	t	1	1	1	2	1	1,2	
Spojování hlásek podle znakování	p	1	3	1	1	1	1,4	1,53
	a	2	2	1	1	1	1,4	
	s	2	2	1	1	2	1,6	
	i	1	2	1	2	2	1,6	
	n	1	2	1	1	1	1,2	
	t	2	3	1	2	2	2	
Hodnocení lekce	p	2	3	2	1	1	1,8	1,27
	a	1	1	1	1	1	1	
	s	1	1	1	1	1	1	
	i	1	1	1	2	1	1,2	
	n	1	1	1	1	1	1	
	t	2	1	1	2	2	1,6	
		1,35	1,56	1,19	1,38	1,31	1,36	

* názorné, pro děti přitažlivé, efektivně podporující danou aktivitu

Předchozí tabulka uvádí podrobný přehled hodnocení jednotlivých činností ve všech lekcích pozorující učitelkou.

Celkový výsledek hodnocení (1,36) považuji za velmi vysoký. Při bližším pohledu na hodnocení se dá konstatovat, že nejlépe byly pozorující učitelkou hodnoceny pomůcky. S tímto hodnocením se ztotožňuji, protože jednotlivé předkládané pomůcky jednak vyvolávaly pozitivní reakce dětí, a svou názorností také napomáhaly účinnosti aktivit a aktivnímu zapojování dětí. Doba trvání jednotlivých činností byla také ohodnocena, až na malé výjimky, jako přiměřená. S tímto výsledkem také souhlasím. V průběhu realizace aktivit jsem pečlivě sledovala atmosféru ve skupině dětí a úroveň jejich soustředění nebo únavy a snažila jsem se na tuto situaci okamžitě reagovat a několikrát jsem činnosti zkrátila. V osmi činnostech (z celkového počtu 48) se mi nepodařilo udržet pozornost chlapce s PAS a chlapce se sníženou schopností soustředění, což považuji vzhledem k jejich stavu za velmi dobrý výsledek.

Z celkového hodnocení jednotlivých realizovaných činností napříč všemi lekcemi vyplývá, že pozorující učitelka nejlépe hodnotila „opakování slov podle učitelky“ a pohybové hry a nejhůře spojování hlásek podle znakování. Můj pohled na účinnost a průběh aktivit je i v tomto ohledu velmi podobný. Opakování slov bylo pro děti snadné, protože bylo zařazeno na začátek lekce, kdy se děti ještě plně soustředily. Pohybové hry jsou dětmi za všech okolností vítány s nadšením. Spojování hlásek do slabik a slov je pro děti náročná dovednost, a to i v českém jazyce, a spolehlivě ji zvládl jen jeden chlapec, kterému již bude sedm let. Její procvičování je právě proto důležité.

Součástí pozorovacího archu byla i tabulka, která u dětí hodnotila úroveň fonemického rozlišování jednotlivých probíraných hlásek.

Tabulka 6: Hodnocení kompetencí dětí před a po absolvování aktivit (počet dětí, pro které platí daný výrok, z celkového počtu 7 zúčastněných dětí)

Rozvíjené kompetence	/p/		/a/		/s/		/i/		/n/		/t/	
	před	po	před	po	před	po	před	po	před	po	před	po
Děti dokážou provést správné gesto k hlásce	-	6	-	6	-	6	-	6	-	7	-	6
Děti dokážou vyslovit hlásku správně	0	7	0	6	4	4	0	7	7	7	0	6
Děti rozliší hlásku na začátku vybraných slov	4	6	4	6	4	7	3	7	3	6	4	6
Děti rozliší hlásku na konci vybraných slov	1	3	2	3	2	3	1	1	2	3	2	3

Z tabulky vyplývá, že si pozorující učitelka myslí, že většina dětí v závěru realizovaných aktivit dokázala vyslovit hlásky správně a také si správně zapamatovala motorická gesta k jednotlivým hláskám. U rozlišování hlásek došlo u mnoha dětí ke zlepšení, a to především v postavení hlásky na začátku vybraných slov. V rozlišování hlásky na konci slov se projeví mírné zlepšení. Dá se říci, že výraznější zlepšení lze pozorovat především u dětí předškolního věku, tj. 5-7 let. S tímto hodnocením souhlasím. Nezlepšený výsledek u výslovnosti hlásky /s/ souvisí s tím, že některé děti hlásku ještě nedovedou vyslovovat ani v českém jazyce a dochází na logopedické intervence. Vzhledem ke krátkému rozsahu projektu nebylo možné zjistit jeho účinnost při dlouhodobém působení na děti.

5.3 SWOT analýza projektu

SWOT analýza je podle Čapka (2015, str. 572) především ekonomický nástroj, ale dá se s úspěchem použít v mnoha situacích jako jednoduchý a flexibilní evaluační nástroj, který *“slouží jako nástroj k dalšímu rozhodování”*. Analýza mapuje silné a slabé stránky hodnocené situace a také potenciální činitele ovlivňující další rozhodování zevnitř (příležitosti, *opportunities*) a zvenku (hrozby, *threats*).

Tabulka 7: SWOT analýza projektu

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> • Aktivita se prokázala jako zvládnutelná a přitažlivá i pro děti mladší 5 let a děti s poruchami pozornosti. • Fonematické uvědomování daných hlásek ve vybraných slovech se u dětí vlivem aktivit zlepšilo. • Motivace dětí pro osvojování anglického jazyka je po absolvování aktivit na vysoké úrovni. • Kvalifikace učitelky v MŠ je pro vzdělávání anglického jazyka odpovídající: <ul style="list-style-type: none"> • jazyková kompetence na úrovni C2, • kvalifikace pro předškolní vzdělávání, • dlouhodobá znalost jednotlivých dětí umožňuje přizpůsobení činností učebním stylům dětí a jejich momentálním potřebám. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zvolené místo výuky: příchody rodičů a/nebo učitelek v době lekce ruší děti ze soustředění • Tabulky pro fonematické modelování by měly být jednodušší (stačí prosté bílé boxy na barevném pozadí), aby děti neodváděly od prováděné činnosti. • Spojování hlásek by bylo vhodné dětem představovat jako „hádky“ a zvýšit tím jejich motivaci pro tuto činnost.
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
<ul style="list-style-type: none"> • Návaznost výuky anglického jazyka v první třídě základní školy • Výuka anglického jazyka na základní škole týměž programem Jolly Phonics, na kterém byl postaven i tento projekt • Doplnkové aktivity v rámci volné hry dětí v ranních a odpoledních hodinách 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatek času pro vytvoření celého programu tak, aby okamžitě navazoval na tento projekt • Přetrvávající požadavek rodičů na tradičnější a známější způsoby výuky anglického jazyka v MŠ

Z takto uspořádaných činitelů je již na první pohled zřejmé, že pro potenciální rozvoj projektu je nejvýhodnější zvolit strategii využití jeho silných stránek a příležitostí, tj. vytvořit dlouhodobý program zaměřený na přípravu dětí na budoucí výuku anglického jazyka na ZŠ, který bude brát v úvahu zkušenosti z tohoto „pilotního“ projektu a bude vhodným a atraktivním způsobem představen rodičům dětí.

6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Jak vyplývá ze SWOT analýzy uvedené v předchozí kapitole, jsem přesvědčená, že aktivity realizované v tomto projektu jsou vhodné pro praxi mateřských škol, protože se v rámci omezených časových možností prokázala jejich aplikovatelnost v předškolním zařízení bez bilingvální výuky, jejich pozitivní vliv na fonemické uvědomování vybraných hlásek u dětí i na budování motivace dětí pro budoucí výuku anglického jazyka na základní škole.

Aby měla aplikace v mateřské škole šanci na úspěch, je vhodné dodržet následující zásady:

- Aktivity by měl realizovat učitel, který má kvalifikaci pro ranou cizojazyčnou výuku, tj. velmi dobré jazykové schopnosti, včetně výslovnosti a kvalifikaci pro předškolní výchovu a vzdělávání. Tato podmínka je podle mého názoru nutná. Je také žádoucí, aby tento učitel byl zároveň kmenovým učitelem dané mateřské školy, aby byl schopen přizpůsobovat aktivity učebním stylům dětí, které dobře zná (Pokrivčáková, 2018).
- Je pravděpodobné, že se přínos aktivit pro děti zvyšuje, pokud mateřská škola zároveň podporuje fonemické uvědomování v českém jazyce, například metodou rozvoje jazykových schopností podle Elkonina, protože jde vlastně o další rozšiřování „repertoáru“ hlásek, a to podobným způsobem.
- Při plánování a realizaci aktivit je třeba co nejvíce používat jako pomůcky reálné předměty a umožnit tak dětem získávat nové poznatky a zkušenosti co nejvíce smysly, včetně hmatu.
- Činnosti a hry by měly být krátké, v rozsahu max. 5 minut, a měly by se střídát rychlé a pomalé, hlasité a tiché, skupinové a individuální.
- Opakování skladby lekcí i jednotlivých činností účinně podporuje učení dětí a také jejich schopnost předvídat průběh činností a moci se iniciativně zapojit do jejich organizace, čímž se zvyšuje jejich sebedůvěra.
- Bloky lekcí je vhodné začínat a ukončovat malou oslavou s připomínkou, co se již naučily, aby děti zažily oprávněný (fakty podložený) pocit hrdosti samy na sebe a získaly povědomí o svém pokroku.
- Pro realizaci aktivit je potřeba vytvořit vhodné stálé místo, které by jednak splňovalo nároky na všechny naplánované činnosti (místo pro pohyb, nástěnka v blízkosti, dobrá akustika apod.), a také by bylo chráněno před vyrušováním soustředících se dětí jinými osobami. Takové místo (centrum aktivit, „anglický koutek“ apod.) by mohlo být vybaveno pomůckami vztahujícími se k aktuální lekcí, dětskými anglickými knihami (zejména v grafémové etapě programu), nástěnkou, výtvořky dětí apod.
- Aktivity je vhodné doplnit dalšími činnostmi mimo samotnou lekci, např. příležitostným zpěvem doprovodných písniček, výtvarnými činnostmi, dramatizací apod.

ZÁVĚR

Bakalářská práce měla teoreticky vymežit důvody a možnosti podpory správné anglické výslovnosti v podmínkách mateřské školy a pokusit se vytvořit a v praxi ověřit takové aktivity, které by teoretickým východiskům odpovídaly. Studium teoretických pramenů jsem došla k závěru, že nejlepším způsobem, jak děti v mateřské škole připravit na budoucí výuku anglického jazyka, je věnovat se podpoře výslovnosti prostřednictvím rozvoje fonemického a fonologického uvědomování.

Projekt, realizovaný v praktické části této bakalářské práce, byl vytvořen s úmyslem zjistit, zda je možné vytvořit takové aktivity, které budou výše uvedenému zaměření odpovídat, budou v podmínkách mateřské školy úspěšně realizovatelné a přinesou pozitivní výsledky, ačkoli je rozsah projektu omezen na šest aktivit. Věřím, že se mi tyto záměry podařilo naplnit, což podrobněji vysvětluji v kapitolách Evaluace projektu a Doporučení pro praxi.

Na závěr bych ráda vyslovila přání, aby se pracovníci předškolních zařízení, ale také představitelé ČŠI seznamovali s aktuálními závěry odborných výzkumů, tj. že namísto výuky anglického jazyka je vhodnější soustředit se na propedeutiku cizího jazyka a na podporu rozvoje správné anglické výslovnosti, například prostřednictvím fonologického a fonemického uvědomování. Podle toho by měli jednak zaměřit své úsilí směrem, který je pro děti předškolního věku skutečně přínosný, a také by měli vhodně působit na rodiče dětí a přesvědčit je o reálných možnostech a potřebách dětí v oblasti jazykového vzdělávání.

Byla bych velmi ráda, kdyby k tomu má bakalářská práce přispěla.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Council of Europe, Language Policy Division. (2007). Od jazykové rozmanitosti k vícejazyčnému vzdělávání. *Příručka pro tvorbu politiky jazykového vzdělávání v Evropě*. Štarsburg, Belgie: Rada Evropy.
- [2] Čapek, R. (2015). Moderní didaktika. *Lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- [3] Černá, M. (2015). Pre-primary English language learning and teacher education in the Czech Republic. V S. Mourao, & M. Lourenco, *Early years second language education: international perspectives on theory and practice* (stránky 165-176). New York: Routledge, 2015.
- [4] Česká školní inspekce. (2010). *Souhrnné poznatky o podpoře a rozvoji výuky cizích jazyků v předškolním, základním a středním vzdělávání v období let 2006-2009*. Načteno z Česká školní inspekce: <https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Tematicke-zpravy/Podpora-a-rozvoj-vyuky-cizich-jazyku>
- [5] Debbie Hepplewhite's Phonics International. (2013). *Phonics self-assessment form: Phonics International*. Načteno z gov.uk: <https://www.gov.uk/government/publications/phonics-self-assessment-form-phonics-international>
- [6] Derwing, T. M., & Munro, M. J. (2015). *Pronunciation Fundamentals: Evidence-based Perspectives for L2 Teaching and Research*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- [7] Dudley, P. (2013). *Phonics self-assessment form: Letters and Sounds*. Načteno z gov.uk: <https://www.gov.uk/government/publications/phonics-self-assessment-form-letters-and-sounds>
- [8] European Commission. (2006). The main pedagogical principles underlying the teaching of languages to very young learners. *Published Research, Good Practice & Main Principles*. European Commission.
- [9] European Commission. (2011). *Language learning at pre-primary school level: Making it efficient and sustainable. A policy handbook*. Načteno z European Commission: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/document-library-docs/early-language-learning-handbook_en.pdf

- [10] Fenclová, M. (3 2004). Jazyková propedeutika pro základní školu aneb kudy do evropské multilingvní budoucnosti (studie). *časopis Pedagogika*, str. <http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?cat=10193&lang=cs>.
- [11] Geisel, T. S. (1988). *One fish, two fish, red fish, blue fish*. New York: Random House.
- [12] Gester, S. (2013). K jazykové propedeutice jako důležité součásti všeobecného vzdělávání. *Evropské pedagogické fórum 2013: Aktuální požadavky pedagogiky a psychologie (Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference)* (stránky 255-262). Hradec Králové: EVROPSKÉ PEDAGOGICKÉ FÓRUM.
- [13] Gilbert, J. (2005). *Clear speech, Pronunciation and Listening Comprehension in North American English*. New York: Cambridge University Press.
- [14] Gilbert, J. (2013). *TESOL: Advancing Excellence in English Language Teaching*. Načteno z Pronunciation as Orphan: what we can do about it.: <https://www.tesol.org/connect/tesol-resource-center/search-details/teaching-tips/2013/11/06/pronunciation-as-orphan-what-we-can-do-about-it->
- [15] Helen Doron English. (nedatováno). *Helen Doron English: O nás*. Načteno z Helen Doron English: <https://helendoron.cz/>
- [16] INESAN. (2012). Načteno z Institut evaluací a sociálních analýz: <http://www.inesan.eu/typy-evaluaci#Proces>
- [17] Jazyky.com. (2015). *Netradiční metody výuky cizích jazyků*. Načteno z Jazyky, studium, práce: magazín o jazykovém vzdělávání, studiu, překladech, tlumočení a práci v zahraničí: <https://www.jazyky.com/netradicni-metody-vyuky-cizich-jazyku/>
- [18] Jolly, C. (2013). *Phonics self-assessment form: Jolly Phonics*. Načteno z gov.uk: <https://www.gov.uk/government/publications/phonics-self-assessment-form-jolly-phonics>
- [19] Kohoutek, R. (nedatováno). *Slovník cizích slov*. Načteno z SCS.ABZ.CZ: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/total-physical-response-zkratka-tp>
- [20] Kolektiv autorů. (2016). *Fonetika a fonologie v přípravném vzdělávání učitelů*. Praha: Univerzita Karlova.
- [21] Kulhánková, E., & Málková, G. (2008, č. 4). Fonemické uvědomování a jeho role ve vývoji gramotnosti. *Psychologie: Elektronický časopis ČMPS*, str. 29.
- [22] Lennenberg, E. (1967). *Biological Foundation of Language*. New York.
- [23] Letterland International Ltd. (2013). *Phonics self-assessment form: Letterland Phonics (revised edition)*. Načteno z gov.uk:

- <https://www.gov.uk/government/publications/phonics-self-assessment-form-letterland-phonics-revised-edition>
- [24] Little Angel Reader. (2017). *Children's Jazz Chants Old and New Part 1 Read Aloud*. Načteno z Dailymotion: <https://www.dailymotion.com/video/x5hgeel>
- [25] Majerčíková, J. (2018). Extracurricular Eductaion Diversity in Czech Nursery Schools. *Journal of Language and Cultural Eductaion*, 6 (3), stránky 53-71.
- [26] McNee, M. (2010). *Phonics4free: Introduction*. Načteno z phonics4free: <http://www.phonics4free.org>
- [27] Mertin, V. (2015). *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál.
- [28] Mikulajová, M., Tokárová, O., & Sümegiová, Z. (2001). *Tréning fonematického uvedomovania podľa D. B. Elkonina. Predgrafémová a grafémová etapa. 2. prepracované a doplnené vydanie*. Bratislava: Dialóg.
- [29] MŠMT. (2001). Bílá kniha. *Národní program rozvoje vzdělávání v České Republice*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání - nakladatelství Tauris. Načteno z MŠMT: <http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>
- [30] MŠMT. (2006). *Národní plán výuky cizích jazyků*. Načteno z <http://aplikace.msmt.cz/PDF/JT010NPvyukyCJnaNet.pdf>
- [31] Najvar, P. (2008). Raná výuka cizích jazyků v České republice na přelomu 20. a 21. století. *Disertační práce*, 165. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta.
- [32] Najvar, P. (2010). Raná výuka cizích jazyků v České republice na konci 20. století. *Pedagogický výzkum v teorii a praxi*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta.
- [33] Nunan, D. (2011). *Teaching English to young learners*. . Anheim: Anheim University Press.
- [34] Otto, B. (2017). *Language development in Early Childhood Education*. New York: Pearson.
- [35] Oxford University Press. (2013). *Phonics self-assessment form: Floppy's Phonics Sounds and Letters*. Načteno z gov.uk: <https://www.gov.uk/government/publications/phonics-self-assessment-form-floppys-phonics-sounds-and-letters>

- [36] Oxford University Press. (2013). *Phonics self-assessment form: Read Write Inc.* Načteno z gov.uk: <https://www.gov.uk/government/publications/phonics-self-assessment-form-read-write-inc>
- [37] Oxford University Press. (2019). *Playtime*. Načteno z English Language Teaching/Czech Republic: <https://elt.oup.com/catalogue/items/global/pre-school/playtime/?cc=cz&selLanguage=cs&mode=hub>
- [38] Pearson Education. (2019). *Phonics Bug*. Načteno z Pearson Global Schools: <https://www.pearsonglobalschools.com/index.cfm?locator=PS1n8y>
- [39] Peterson, A. (2014). *Funémics*. Načteno z ReadNaturally: <https://www.readnaturally.com/product/funemics>
- [40] Pokrivčáková, S. (2012). *Teaching Primary English: Pronunciation*. Zlín: UTB.
- [41] Pokrivčáková, S. (2012). *Modern teacher of English*. Nitra: ASPA.
- [42] Pokrivčáková, S. (2013). *Teaching techniques for modern teachers of English*. Nitra: ASPA.
- [43] Pokrivčáková, S. (2018). *Metodika anglického jazyka pro MŠ I*. Zlín: UTB.
- [44] Průcha, J. (2011). *Dětská řeč a komunikace*. Praha: Grada Publishing a.s.
- [45] Reid, E. (11 2016). Teaching English pronunciation to different age groups. V R. Repka, & M. Šipošová (Editor), *Jazykovedné, literárnovedné a didaktické kolokvium XXXIXI* (stránky 19-30). Bratislava: LINGUA. Načteno z ResearchGate.net: https://www.researchgate.net/publication/312495294_TEACHING_ENGLISH_PRONUNCIATION_TO_DIFFERENT_AGE_GROUPS
- [46] Richards, J. C. (2002). *Methodology in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- [47] Ristić, P. (2017). Přístupy k rané výuce anglického jazyka v předškolních zařízeních. *Diplomová práce*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.
- [48] Synthetic Phonics Ltd. (2013). *Phonics self-assessment form: Sound Discovery*. Načteno z gov.uk: <https://www.gov.uk/government/publications/phonics-self-assessment-form-sound-discovery--2>
- [49] Šteklová, K. (2012). Úloha návaznosti výuky v procesu rozvoje komunikativní kompetence českých žáků základní školy se zřetelem k výslovnosti angličtiny. *Disertační práce*. Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta.

- [50] Tokárová, O. (2015). Elkoninova metoda ranej gramotnosti a jej efektivita. *Dizertační práce*. Bratislava: Univerzita Komenského, Pedagogická fakulta .
- [51] *Tongue twisters*. (nedatováno). Načteno z British Council: <https://learnenglishkids.britishcouncil.org/tongue-twisters/i-scream-you-scream>
- [52] Watts, S., Šoltys, J., Nedvědová, P., Kadlecová, V., & Suchlová, Š. (2006). *Průvodce metodikou výuky angličtiny v mateřské škole I*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze.
- [53] Wickham, R. (2019). *10 ESL Activities for Powerful Pronunciation Progress*. Načteno z FluentU English Educator Blog: <https://www.fluentu.com/blog/educator-english/esl-pronunciation-activities/>
- [54] Zelinková, O. (2015). *Vyučování cizím jazykům u jedinců se specifickými poruchami učení*. Načteno z SlidePlayer: <https://slideplayer.cz/slide/4066577/>
- [55] ZkM. (nedatováno). Načteno z Zentrum für kindliche Mehrsprachigkeit e. V.: <https://www.kikusdigital.org/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CVC	Třípísmenkové slovo ve složení souhláska – samohláska - souhláska
ČŠI	Česká školní inspekce
EFL	English as a Foreign Language, tj. angličtina jako cizí jazyk (v zemích, kde není angličtina oficiálním jazykem, a studenti hovoří jiným rodným jazykem)
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, tělovýchovy a sportu
PAS	Poruchy autistického spektra
RVP	Rámcový vzdělávací program.
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
ŠVP	Školní vzdělávací program
TEYL	Teaching English to Young Learners, tj. raná výuka anglického jazyka
TEFL-YL	Teaching English as a Foreign Language to Young Learners, tj. raná výuka anglického jazyka
TPR	Total Physical Response, tj. metoda úplné fyzické odpovědi, alternativní metoda výuky cizích jazyků podle psychologa Jamese Ashera, spojení cizího výrazu a nonverbální, pohybové nebo činnostní reakce (Kohoutek, nedatováno)
ZŠ	Základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Fonematické modelovací schéma, tzv. <i>Elkonin boxes</i>	34
Obr. 2: Ukázka pomůcek: obrázek k lekci, obrázky a plyšové hračky zvířat, hodnoticí archy, papírové vlaštoky, papírový dort, hrací kostka, obrázky slov	35
Obr. 3: Grafické vyjádření gest pro jednotlivé hlásky	35
Obr. 4: Modelování pomocí fonematických schémat a žetonů	38
Obr. 5: Minimální páry a rýmy pro hlásku /p/	38
Obr. 6: Motorické gesto pro hlásku /p/	39
Obr. 7: Ukázka hodnoticího archu dětí	40
Obr. 8: Minimální páry a rýmy pro hlásku /a/	43
Obr. 9: Hodnocení dětí pomocí emotikonů	45
Obr. 10: Minimální páry pro hlásku /s/	48
Obr. 11: Hodnocení dětí pomocí emotikonů.....	50
Obr. 12: Emotikony pro hodnocení dětmi	61
Obr. 13: Příklad pozorovacího archu aktivity	63

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Srovnání vybraných programů fonemického uvědomování	28
Tabulka 2: Téma a rozvíjené kompetence jednotlivých aktivit.....	32
Tabulka 3: Výčet použitých metod podpory výslovnosti (Pokrivčáková, 2012)	33
Tabulka 4: Slovní hodnocení činností provedené dětmi	62
Tabulka 5: Souhrnné hodnocení pomocí pozorovacího archu	64
Tabulka 6: Hodnocení kompetencí dětí před a po absolvování aktivit (počet dětí, pro které platí daný výrok, z celkového počtu 7 zúčastněných dětí).....	65
Tabulka 7: SWOT analýza projektu.....	67

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. I: Výčet programů pro výuku anglického jazyka

Příloha č. II: Plán lekce č. 1

Příloha č. III: Plán lekce č. 2

Příloha č. IV: Plán lekce č. 3

Příloha č. V: Plán lekce č. 4

Příloha č. VI: Plán lekce č. 5

Příloha č. VII: Plán lekce č. 6

PŘÍLOHA P I: VÝČET PROGRAMŮ PRO VÝUKU ANGLICKÉHO JAZYKA

Fonetické programy (*Phonics*)

- Jolly Phonics (Jolly, 2013) – popis viz kapitola 3.
- Floppy's Phonics Sounds and Letters (Oxford University Press, 2013)
 - Při výuce pomáhají tři postavičky - Biff, Chip a Kipper.
- Letterland Phonics (Letterland International Ltd., 2013)
 - Tato metodika využívá přístupu k založenému na příbězích, které žákům usnadňují pochopení a dlouhodobé udržení konceptů a na multisenzorickém vnímání prostřednictvím hudby, akcí, pohybu, písní, výtvarných aktivit, her a her v roli. Další zvláštností metody je „rubber band trick“, neboli „trik s gumovou páskou“, při kterém děti jakoby „natahují“ slova a vyslovují je velmi pomalu, což jim pomáhá při jejich rozeznávání.
- Phonics International (Debbie Hepplewhite's Phonics International, 2013)
 - Program velice podobný dvěma předchozím (autorkou obou je Debbie Hepplewhite), ale je určen již pro děti od čtyř let a nezapomíná ani na zlepšování jemné motoriky nebo na správné držení tužky.
- Read Write Inc. (Oxford University Press, 2013)
 - Program nabízí činnosti pro děti už od čtyř let. Děti se pomocí mnemotechnických metod naučí vyslovovat hlásky a skládat z nich jednoduchá slova. Vydal Oxford University Press. Součástí balíčku pro mateřské školy (Nursery Phonics) není žádná nahrávka, takže velmi záleží na výslovnosti učitele.
- Sound Discovery (Synthetic Phonics Ltd, 2013)
 - Program obsahuje mnoho kopírovatelných materiálů včetně celých plánů hodin. Jeho zajímavostí jsou testy, které umožní zařadit žáka do skupiny odpovídající jeho pokročilosti. Program slibuje možnost upravit výuku zcela podle věku, ale pro mateřské školy se nezdá být příliš vhodný. Součástí programu není žádná nahrávka, takže velmi záleží na výslovnosti učitele.
- Letters and Sounds (Dudley, 2013)
 - Program se nezdá být nadále příliš podporován. Nicméně byl a je zdarma a obsahuje řadu zajímavých online her i tisknutelných materiálů. Součástí programu není žádná nahrávka, takže velmi záleží na výslovnosti učitele.
- Phonics4free.org (McNee, 2010)
 - Jeho autorka Mona McNee byla inspirována svým synem postiženým Downovým syndromem, kterého, na rozdíl od zvláštní školy, kam docházel, naučila číst. Napsala ně-

kolik učebnic a své know-how sdílí zdarma pomocí internetu. Tvrdí, že učitelům i rodičům stačí selský rozum, na stránkách této metody lze nalézt zdarma řadu instruktážních videí pro učitele nebo rodiče a všechny tisknutelné materiály. Součástí programu není žádná nahrávka (kromě instruktážních videí), takže velmi záleží na výslovnosti učitele.

- Phonic Bug (Pearson Education, 2019)
 - Program je určen pro děti ve věku 5-7 let a tvrdí, že děti v něm začnou číst již po zvládnutí prvních osmi fonémů. Používá knihy a výukový software a díky sluchovým, vizuálním i pohybovým aktivitám by měl vyhovovat dětem s různými typy učebních stylů.
- Funémics – popis viz kapitola 3.

Ostatní metody rané výuky anglického jazyka

V následujícím výčtu jsem zvolila dle mého mínění v České republice nejrozšířenější metodiky rané výuky anglického jazyka:

- Helen Doron English
 - Metodika je určena pro děti od 0 do 19 let (Helen Doron English, nedatováno). Autoři tvrdí, že jejich metoda následuje „metodologii mateřského jazyka“. Staví na čtyřech principech. Jsou to: 1. Opakovaný poslech CD nebo podkresových audio nahrávek v domácím prostředí každý den po dobu 15-25 minut, což má zajistit vystavení dítěte anglickému jazyku. 2. Extenzivní pozitivní podpora každého úspěchu dítěte. 3. Učení v malých skupinách 4-8 dětí. 4. Zábavné učení – střídání hry, pohybu, hudby, smyslových zážitků. Intenzita: Jedna hodina týdně + denní domácí poslech CD (30-50min denně ve dvou blocích). „*Gramatika je vstřebávána opakovaným poslechem a ústním podáním, stejně jako si děti osvojují svou mateřštinu. Důraz je kladen na to, aby se děti dobře bavily, a přirozeně se tak učily během hovoru.*“
 - **Podpora výslovnosti:** poslech CD, 12 animovaných epizod vytvořených tak, aby se děti naučily slovní zásobu zhruba 660 anglických slov, bezchybnou výslovnost a základy větné stavby anglické věty. Součástí kurzu je 25 písní, které byly speciálně komponovány pro podporu cílové slovní zásoby a slovních spojení. „*Říkaneky pomáhají dětem rozpoznávat, číst a psát slova – a to v jakémkoli jazyce.*“

- KIKUS
 - Metoda vznikla v r. 1998-99 pro ranou výuku němčiny jako druhého jazyka u dětí přistěhovalců v Mnichově. KIKUS (zkratka pro Kinder in Kulturen und Sprachen) je velmi úspěšný program, který byl následně rozšířen a dopracován pro několik jazyků včetně angličtiny. Metodika KIKUS je postavena na 27 klíčových didaktických principech, z nichž některé jsou samozřejmě součástí i jiných metodik.
 - **Podpora výslovnosti:** KIKUS CD s písněmi. CD obsahuje 11 anglických známých dětských písní (např. Head and shoulders; Hokey Pokey; Old MacDonald; Twinkle, twinkle, little star). Písně jsou však pro větší autentičnost nazpívány dětmi a v pomalejším rytmu oproti originální verzi (Ristić, 2017). K dispozici je i počítačový program KIKUS digital. Všechna slova si v něm lze poslechnout v jejich základní formě (ZkM, nedatováno).
- Playtime
 - Vydavatelství Oxford University Press, Velká Británie, audioorální kurz anglického jazyka pro děti předškolního věku. Předností metodiky Playtime je podle jejích autorů pozitivní motivace a vytvoření kladného vztahu k výuce cizího jazyka. Toho se snaží dosáhnout zasazením výukových situací do dětem známého prostředí mateřské školy. Děti navíc provází dětská hrdinová, s kterými se mohou ztotožnit, a plyšový maňásek, který „umí jen anglicky“ (Oxford University Press, 2019).
 - **Podpora výslovnosti:** Ke kurzu je možno zakoupit Playtime iTools pro výuku s IT prostředky, které obsahují i nahrávky. Webová stránka Playtime s rozšiřujícími materiály pro učitele i rodiče obsahuje např. ozvučený slovník. Součástí metodiky je i DVD s animovanými příběhy a krátkými filmy ze života britských dětí a CD s nahrávkami písniček, říkadel a příběhů s karaoke verzí.
- Wattsenglish
 - Metodika Wattsenglish nabízí ucelený systém výuky angličtiny pro děti od 3 do 11 let. Metodika získala akreditaci MŠMT a byla vytvořena v roce 2006 ve spolupráci s psychology, pedagogy a pediatry. Metoda práce vychází z osvojování si angličtiny přirozenou cestou, prostřednictvím zábavných her a aktivit. Hlavní tváří metody Wattsenglish a zároveň jeden z jejích zakladatelů je Stephen Watts, který natočil a namluvil všechny výukové materiály. Argumentuje tím, že lidská tvář dokáže efektivněji sdělit myšlenky, výrazy a pocity než kreslená postavička (Ristić, 2017).
 - **Podpora výslovnosti:** Wattsenglish nabízí sady CD a DVD, se kterými by měli pracovat hlavně rodiče s dětmi doma. Na webové stránce Wow English TV věnované této metodě nabízejí autoři velké množství zábavných vzdělávacích videí.

- Berlitz metoda
 - Cílem této metody je učit studenta jazyku způsobem, jakým si v dětství osvojil svou mateřštinu. Začíná se od nejjednodušších frází, jejichž smysl student intuitivně vytuší. Studenti se především musí naučit uvažovat v novém jazyce, nesmí si jednotlivé věty překládat z mateřštiny. Nová slova si spojují přímo s předměty a koncepty, nikoli se slovy ve svém rodném jazyce. Studijní program neobsahuje žádnou formální výuku gramatiky, místo toho si žáci osvojují gramatický systém daného jazyka přirozeně tím, že jej používají v konverzaci. Ve světě je metodou Berlitz, která je současně obchodní značkou, vyučováno ve více jak 70 zemích. V Česku nabízí tato jazyková škola program MIMI and ME pro děti od 4 do 7 let. Vyučuje se ale pouze na zmíněné jazykové škole (Jazyky.com, 2015).

PŘÍLOHA P II: PLÁN AKTIVITY Č. 1

Téma: „Puff the candles out, Pat!“	Plán lekce
<p><u>Cíle</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozvíjet fonemické uvědomování hlásky /p/ • Podpořit správnou výslovnost hlásky /p/ • Rozvíjet schopnost vyjádřit své mínění <p><u>Kompetence</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Děti dokážou provést správné gesto k hlásce /p/ • Děti dokážou vyslovit hlásku /p/ správně • Děti dokážou rozlišit hlásku /p/ na začátku vybraných slov • Děti dokážou rozlišit hlásku /p/ na konci vybraných slov <p><u>Pedagogická strategie</u></p> <p>Organizační forma: Řízená činnost</p> <p>Metody: Popis, rozhovor, pohybová hra</p> <p>Metody na podporu výslovnosti: Poslech písničky, dril, minimální páry, „Jedno z kola ven“, fonemické modelování, spojování hlásek</p> <p>Prostředky a pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekvizity k příběhu (deka, papírový dort se svíčkami, jídlo a pití, jejichž názvy obsahují hlásku /p/) • Tablet <ul style="list-style-type: none"> ○ video: písnička z Jolly Phonics Songs pro hlásku /p/ ○ video s rodilým mluvčím: výslovnost hlásky /p/ • Obrázek s gestem pro hlásku /p/ • Obrázek příběhu pro tuto lekci • Seznam slov a frází k lekci • Grafické hodnocení lekce dětmi • Pozorovací arch 	<p>1 min.: <u>Písnička Jolly Phonics Song /p/</u> https://www.youtube.com/watch?v=kJlPKm1Hbl8 Poslech písničky pro hlásku /p/, nácvik gesta pro hlásku /p/.</p> <p>1 min.: <u>Výslovnost hlásky /p/ rodilým mluvčím</u> https://www.jollylearning.co.uk/free-parent-teacher-resources/learn-the-letter-sounds/ Děti poslouchají, poté opakuji.</p> <p>3 min: <u>Popis obrázku + gesto k hlásce</u> Pomocí obrázku a rekvizit k lekci děti seznámit s hláskou /p/, jejím gestem a vybranými slovy.</p> <p>1 min: <u>Opakování slov podle učitelky</u> „picnic, pig, apple, Pat“</p> <p>4 min: <u>Fonemické modelování</u> „pig, pat, cup, sip“</p> <p>2 min: <u>Minimální páry</u> Děti opakuji po učitelce slova a fráze z obrázku (Geisel, 1988).</p> <p>2 min: <u>Pohybová hra</u> Učitelka diktuje slova. Na slova obsahující hlásku /p/ děti vyskočí, otočí se dokola a sednou si. „pig, pat, hat, pen“</p> <p>3 min: <u>Spojování hlásek podle znakování</u> "pat, cup"</p> <p>4 min: <u>Hodnocení lekce</u> Děti umísťují své značky pod emotikon podle svého mínění. Děti vyplňují svůj arch nálepkami po vyslovení hlásky /p/ a provedení gesta k této hlásce. Děti si vybírají aktivitu pro následující den. Pozorující učitelka zapisuje do pozorovacího archu své postřehy a hodnocení.</p>

PŘÍLOHA P III: PLÁN AKTIVITY Č. 2

Téma: „Oh look, the ants!“	Plán lekce
<p>Cíle</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozvíjet fonemické uvědomování hlásky /a/ • Podpořit správnou výslovnost hlásky /a/ • Rozvíjet schopnost vyjádřit své mínění <p>Kompetence</p> <ul style="list-style-type: none"> • Děti dokážou provést správné gesto k hlásce /a/ • Děti dokážou vyslovit hlásku /a/ správně • Děti dokážou rozlišit hlásku /a/ na začátku vybraných slov • Děti dokážou rozlišit hlásku /a/ na konci vybraných slov <p>Pedagogická strategie</p> <p>Organizační forma: Řízená činnost</p> <p>Metody: Popis, rozhovor, pohybová hra</p> <p>Metody na podporu výslovnosti: Poslech písničky, dril, minimální páry, „Jedno z kola ven“, fonemické modelování, spojování hlásek</p> <p>Prostředky a pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekvizity k příběhu (deka, rekvizity z minulé lekce, obrázky mravenců) • Tablet <ul style="list-style-type: none"> ○ video: písnička z Jolly Phonics Songs pro hlásku /a/ ○ video s rodilým mluvčím: výslovnost hlásky /a/ • Obrázek s gestem pro hlásku /a/ • Obrázek příběhu pro tuto lekci • Seznam slov a frází k lekci • Grafické hodnocení lekce dětmi • Pozorovací arch 	<p>1 min.: <u>Písnička Jolly Phonics Song /a/</u> https://www.youtube.com/watch?v=2mVER0qQ6Q0 Poslech písničky pro hlásku /a/, nácvik gesta pro hlásku /a/.</p> <p>1 min.: <u>Výslovnost hlásky /a/ rodilým mluvčím</u> https://www.jollylearning.co.uk/free-parent-teacher-resources/learn-the-letter-sounds/ Děti poslouchají, poté opakují.</p> <p>3 min: <u>Popis obrázku + gesto k hlásce</u> Pomocí obrázku a rekvizit k lekci děti seznámit s hláskou /a/, jejím gestem a vybranými slovy.</p> <p>1 min: <u>Opakování slov podle učitelky</u> „ants, apple, apple juice, bag, ham, sand“</p> <p>4 min: <u>Fonemické modelování</u> „bag, dad, ham, can“</p> <p>4 min: <u>Pohybová hra</u> Učitelka za pomoci obrázků vyslovuje trojice slov. Děti jdou po obrázcích a slovo neobsahující hlásku /a/ přeskakují.</p> <ul style="list-style-type: none"> • „rabbit, fish, cat • sandwich, jam, cake • hat, socks, balloon • melon, apple, banana“ <p>3 min: <u>Spojování hlásek podle znakování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • /p/ /a/ /t/pat • /t/ /a/ /p/ tap • /s/ /a/ /t/sat • /n/ /a/ /p/ nap • /h/ /a/ /t/hat <p>4 min: <u>Hodnocení lekce</u> Děti umisťují své značky pod emotikon podle svého mínění. Děti vyplňují svůj arch nálepkami po vyslovení hlásky /a/ a provedení gesta k této hlásce. Děti si vybírají aktivitu pro následující den. Pozorující učitelka zapisuje do pozorovacího archu své postřehy a hodnocení.</p>

PŘÍLOHA P IV: PLÁN AKTIVITY Č. 3

Téma: „Oh look, the spider, and the snake!“	Plán lekce
<p><u>Cíle</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozvíjet fonemické uvědomování hlásky /s/ • Podpořit správnou výslovnost hlásky /s/ • Rozvíjet schopnost vyjádřit své mínění <p><u>Kompetence</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Děti dokážou provést správné gesto k hlásce /s/ • Děti dokážou vyslovit hlásku /s/ správně • Děti dokážou rozlišit hlásku /s/ na začátku vybraných slov • Děti dokážou rozlišit hlásku /s/ na konci vybraných slov <p><u>Pedagogická strategie</u></p> <p>Organizační forma: Řízená činnost</p> <p>Metody: Popis, rozhovor, pohybová hra</p> <p>Metody na podporu výslovnosti: Poslech písničky, dril, minimální páry, „Jedno z kola ven“, fonemické modelování, spojování hlásek</p> <p>Prostředky a pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekvizity k příběhu (deka, rekvizity z minulé lekce, obrázky pavouků a hada) • Tablet <ul style="list-style-type: none"> ○ video: písnička z Jolly Phonics Songs pro hlásku /s/ ○ video s rodilým mluvčím: výslovnost hlásky /s/ • Obrázek s gestem pro hlásku /s/ • Obrázek příběhu pro tuto lekci • Seznam slov a frází k lekci • Grafické hodnocení lekce dětmi • Pozorovací arch 	<p>1 min.: <u>Písnička Jolly Phonics Song /s/</u> https://www.youtube.com/watch?v=2mVER0qQ6Q0 Poslech písničky pro hlásku /s/, nácvik gesta pro hlásku /s/.</p> <p>1 min.: <u>Výslovnost hlásky /s/ rodilým mluvčím</u> https://www.jollylearning.co.uk/free-parent-teacher-resources/learn-the-letter-sounds/ Děti poslouchají, poté opakují.</p> <p>3 min: <u>Popis obrázku + gesto k hlásce</u> Pomocí obrázku a rekvizit k lekci děti seznámit s hláskou /s/, jejím gestem a vybranými slovy.</p> <p>1 min: <u>Opakování slov podle učitelky</u> „spider, snake, sun, sandwich, sit, stop, silence, cats“</p> <p>4 min: <u>Fonemické modelování</u> „six, sit, see, sad, cats, sun“</p> <p>4 min: <u>Pohybová hra</u> Učitelka za pomoci obrázků vyslovuje trojice slov. Na slovo obsahující hlásku /s/ děti vybíhají a dotýkají se daného obrázku.</p> <ul style="list-style-type: none"> • „spider, fish, tiger • sandwich, jam, cake • hat, socks, balloon • elephant, duck, spider“ <p>3 min: <u>Spojování hlásek podle znakování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • /s/ /i/ /p/ sip • /s/ /a/ /t/sat • /s/ /i/ /t/sit • /c/ /a/ /t/ /s/ cats • /h/ /a/ /s/ has <p>4 min: <u>Hodnocení lekce</u> Děti umisťují své značky pod emotikon podle svého mínění. Děti vyplňují svůj arch nálepkami po vyslovení hlásky /s/ a provedení gesta k této hlásce. Děti si vybírají aktivitu pro následující den. Pozorující učitelka zapisuje do pozorovacího archu své postřehy a hodnocení.</p>

PŘÍLOHA P V: PLÁN AKTIVITY Č. 4

Téma: „Oh look, a mouse!“	Plán lekce
<p>Cíle</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozvíjet fonemické uvědomování hlásky /i/ Podpořit správnou výslovnost hlásky /i/ Rozvíjet schopnost vyjádřit své mínění <p>Kompetence</p> <ul style="list-style-type: none"> Děti dokážou provést správné gesto k hlásce /i/ Děti dokážou vyslovit hlásku /i/ správně Děti dokážou rozlišit hlásku /i/ na začátku vybraných slov Děti dokážou rozlišit hlásku /i/ na konci vybraných slov <p>Pedagogická strategie</p> <p>Organizační forma: Řízená činnost</p> <p>Metody: Popis, rozhovor, pohybová hra</p> <p>Metody na podporu výslovnosti: Poslech písničky, dril, minimální páry, „Jedno z kola ven“, fonemické modelování, spojování hlásek</p> <p>Prostředky a pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rekvizity k příběhu (deka, rekvizity z minulé lekce, plyšová myš) Tablet <ul style="list-style-type: none"> video: písnička z Jolly Phonics Songs pro hlásku /i/ video s roditelým mluvčím: výslovnost hlásky /i/ Obrázek s gestem pro hlásku /i/ Obrázek příběhu pro tuto lekci Seznam slov a frází k lekci Grafické hodnocení lekce dětmi Pozorovací arch 	<p>1 min.: Písnička Jolly Phonics Song /i/</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=o7GuPnhEIJs</p> <p>Poslech písničky pro hlásku /i/, nácvik gesta pro hlásku /i/.</p> <p>1 min.: Výslovnost hlásky /i/ roditelým mluvčím</p> <p>https://www.jollylearning.co.uk/free-parent-teacher-resources/learn-the-letter-sounds/</p> <p>Děti poslouchají, poté opakují.</p> <p>3 min: Popis obrázku + gesto k hlásce</p> <p>Pomocí obrázku a rekvizit k lekci děti seznámit s hláskou /i/, jejím gestem a vybranými slovy.</p> <p>1 min: Opakování slov podle učitelky</p> <p>„ink, itchy, igloo, sit, drink, win, hit, big“</p> <p>4 min: Fonemické modelování</p> <p>„six, sit, ink, bit“</p> <p>4 min: Pohybová hra</p> <p>Děti reagují určitým pohybem na slyšenou hlásku /i/ ve slovech, která učitelka za pomoci obrázků diktuje. Při slově s hláskou /i/ si děti sednou, při slově <i>Inky</i> hledají obrázek myši ukrytý v herně.</p> <p>„king, kite, lemon, bat, bin, button, win, igloo, banana, panini“</p> <p>3 min: Spojování hlásek podle znakování</p> <ul style="list-style-type: none"> /s/ /i/ /p/ sip /p/ /i/ /t/pit /s/ /i/ /t/sit /i/ /n/ /k/ink /b/ /i/ /t/bit <p>4 min: Hodnocení lekce</p> <p>Děti umisťují své značky pod emotikon podle svého mínění.</p> <p>Děti vyplňují svůj arch nálepkami po vyslovení hlásky /i/ a provedení gesta k této hlásce. Děti si vybírají aktivitu pro následující den. Pozorující učitelka zapisuje do pozorovacího archu své postřehy a hodnocení.</p>

PŘÍLOHA P VI: PLÁN AKTIVITY Č. 5

Téma: „Oh look, an aeroplane!“	Plán lekce
<p><u>Cíle</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozvíjet fonemické uvědomování hlásky /n/ • Podpořit správnou výslovnost hlásky /n/ • Rozvíjet schopnost vyjádřit své mínění <p><u>Kompetence</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Děti dokážou provést správné gesto k hlásce /n/ • Děti dokážou vyslovit hlásku /n/ správně • Děti dokážou rozlišit hlásku /n/ na začátku vybraných slov • Děti dokážou rozlišit hlásku /n/ na konci vybraných slov <p><u>Pedagogická strategie</u></p> <p>Organizační forma: Řízená činnost</p> <p>Metody: Popis, rozhovor, pohybová hra</p> <p>Metody na podporu výslovnosti: Poslech písničky, dril, minimální páry, „Jedno z kola ven“, fonemické modelování, spojování hlásek</p> <p>Prostředky a pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekvizity k příběhu (deka, rekvizity z minulé lekce, papírové vlašťovky) • Tablet <ul style="list-style-type: none"> ○ video: písnička z Jolly Phonics Songs pro hlásku /n/ ○ video s rodilým mluvčím: výslovnost hlásky /n/ • Obrázek s gestem pro hlásku /n/ • Obrázek příběhu pro tuto lekci • Seznam slov a frází k lekci • Grafické hodnocení lekce dětmi • Pozorovací arch 	<p>1 min.: <u>Písnička Jolly Phonics Song /n/</u> https://www.youtube.com/watch?v=j-SkJfIVSXg Poslech písničky pro hlásku /n/, nácvik gesta pro hlásku /n/.</p> <p>1 min.: <u>Výslovnost hlásky /n/ rodilým mluvčím</u> https://www.jollylearning.co.uk/free-parent-teacher-resources/learn-the-letter-sounds/ Děti poslouchají, poté opakují.</p> <p>3 min: <u>Popis obrázku + gesto k hlásce</u> Pomocí obrázku a rekvizit k lekci děti seznámit s hláskou /n/, jejím gestem a vybranými slovy.</p> <p>1 min: <u>Opakování slov podle učitelky</u> „net, nap, no, pan, fan, can, aeroplane, honey“</p> <p>4 min: <u>Fonemické modelování</u> "net, nap, sun, can, pan, ink“</p> <p>4 min: <u>Pohybová hra</u> Děti se snaží pomocí hozené papírové vlašťovky označit slova na obrázcích, která obsahují hlásku /n/.</p> <p>3 min: <u>Spojování hlásek podle znakování</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • /n/ /e/ /t/.....net • /p/ /i/ /n/ pin • /t/ /i/ /n/ tin • /i/ /n/ /k/ink • /b/ /i/ /n/ bin <p>4 min: <u>Hodnocení lekce</u> Děti umisťují své značky pod emotikon podle svého mínění. Děti vyplňují svůj arch nálepkami po vyslovení hlásky /n/ a provedení gesta k této hlásce. Děti si vybírají aktivitu pro následující den. Pozorující učitelka zapisuje do pozorovacího archu své postřehy a hodnocení.</p>

PŘÍLOHA P VII: PLÁN AKTIVITY Č. 6

Téma: „Let’s play tennis!“	Plán lekce
<p>Cíle</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozvíjet fonemické uvědomování hlásky /t/ Podpořit správnou výslovnost hlásky /t/ Rozvíjet schopnost vyjádřit své mínění <p>Kompetence</p> <ul style="list-style-type: none"> Děti dokážou provést správné gesto k hlásce /t/ Děti dokážou vyslovit hlásku /t/ správně Děti dokážou rozlišit hlásku /t/ na začátku vybraných slov Děti dokážou rozlišit hlásku /t/ na konci vybraných slov <p>Pedagogická strategie</p> <p>Organizační forma: Řízená činnost</p> <p>Metody: Popis, rozhovor, pohybová hra</p> <p>Metody na podporu výslovnosti: Poslech písničky, dril, minimální páry, „Jedno z kola ven“, fonemické modelování, spojování hlásek</p> <p>Prostředky a pomůcky:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rekvizity k příběhu (deka, rekvizity z minulé lekce, tenisové rakety) Tablet <ul style="list-style-type: none"> video: písnička z Jolly Phonics Songs pro hlásku /t/ video s rodilým mluvčím: výslovnost hlásky /t/ Obrázek s gestem pro hlásku /t/ Obrázek příběhu pro tuto lekci Seznam slov a frází k lekci Grafické hodnocení lekce dětmi Pozorovací arch 	<p>1 min.: Písnička Jolly Phonics Song /t/</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=Gg_KvU5oc9Q</p> <p>Poslech písničky pro hlásku /t/, nácvik gesta pro hlásku /t/.</p> <p>1 min.: Výslovnost hlásky /t/ rodilým mluvčím</p> <p>https://www.jollylearning.co.uk/free-parent-teacher-resources/learn-the-letter-sounds/</p> <p>Děti poslouchají, poté opakují.</p> <p>4 min: Popis obrázku + gesto k hlásce</p> <p>Pomocí obrázku a rekvizit k lekci děti seznámit s hláskou, jejím gestem a vybranými slovy.</p> <p>2 min: Opakování slov podle učitelky</p> <p style="text-align: center;">„tap, tip, toe, tin, cat, rat, net“</p> <p>4 min: Fonemické modelování</p> <p>Fonemické modelování slov pomocí schématu a žetonů:</p> <p style="text-align: center;">„tip, tin, ten, net, cat, rat“</p> <p>3 min: Pohybová hra</p> <p>Děti provádějí gesta a vyslovují hlásky podle obrázků na velké hrací kostce.</p> <p>3 min: Spojování hlásek podle znakování</p> <ul style="list-style-type: none"> /t/ /i/ /n/ tin /n/ /e/ /t/ net /t/ /a/ /p/ tap /b/ /a/ /t/ bat /t/ /i/ /p/ tip /t/ /e/ /n/ ten <p>4 min: Hodnocení lekce</p> <p>Děti umisťují své značky pod emotikon podle svého mínění.</p> <p>Děti vyplňují svůj arch nálepkami po vyslovení hlásky /t/ a provedení gesta k této hlásce. Děti si vybírají aktivitu pro následující den. Pozorující učitelka zapisuje do pozorovacího archu své postřehy a hodnocení.</p>